

K A R D A S

Mēnesinis Mokslo ir Kritikos Žurnals.

No. 3

CHICAGO, ILL., KOVO-MARCH 1919.

METAS VI.

Thomas Paine.

"Kur yra laisvė, — ten manā tēvynē."
Tai praktiško-B. Franklino pasākymas.
"Kur nēra laisvēs, — ten manā tēvynē."
Tai Thomas Paine'o īsreīskims.

Dvī priēsgenybēs, Franklinsā žiuri pasaulin' praktiško žmogaus akimis. Jo tēvynē ten, kur gerāi gyvenasi. Sāvo marškiniai jān prie kuno artymesni. Pānig nenuorama Paine, savo asmeniškā laimē stato žemīau už visos žmonijos laimē. Jis, tarytum, sākyle sako: "Kaip aš galiu buti laimingas, kuomet miljonai žmoniū yra engiami ir īšnaudojami. Jie yra ākli kai kuriniāi, ir baigiant gyvenimo diēnas jie žino tiek jau daug, kiek jie žinojo pradžioje savo gyvenimo. Prie Jokiū sāklyū laimingu gali jāustis tik tas, kuris turi gerā pilvā, bet blogā širdij."

Herold Mulks patickia savo straipsnyj dāng indomiū dālykū apie Paine'ā. Patarime jį atidžiai pērskaityti.

Juokdariai.

Olandijos Rymo-katalikū vyskupai īsiuntinējo kunigams tam tikrā aplinkrašlj. Tas aplinkraštis privalo buti skaitomas žmonēms bažnyčiose laike pānaldū.

"Naujienos" pāduoda keletā īstraukū īš

to indomaus dokumento. Tik klausykite:

"Vis labiau ir labiau besiplētojas socializmo pavojus, su kuriuo mes jungiame dar didesnį anarchizmo pavojū, verčia mus perspėti žmones, idant jie hesiduotū suvadžioti savēs klaidingomis jo doktrinomis ir žabangais prizadėjimais. Solialistū mokini- mai apie mantā ir legalę nuosavybę, apre valdžią ir žmoniū visuomen-, sulig kuriais jie norētū reformuoti pasaulj, visai neatsi- žvelgiant nė į amžinus ir neatmainomus Dievo įstatymus, nė į dieviškā evangelijos mokslā ir prisakymus."

"Amžini ir neatmainomi įstatymai." Bet kodėl šiandie tie "Dievo pateptieji ritā- si nuo sostū vienas po kitam, Bažnyčia'juk skelbdavo, kad karaliai visuomet būvo ir visuomet bus. Pats Dievas suteikęs jiems galiā engti žmones.

Kaip matyti, amžini ir neatmainomi į- statymai pradėjo maīnytis taipgi.

Laiko dvasia.

Pranešama, kad Europoj tulī kunigai padavę peticijā dvasiškai valdžiai, idant jiems butū pavelyta ženytis. Peticijoj smer- kīama celibatas. Esą tai "nedemokratiš- kas" įstatymas.

Vargšai, jie nori ženytis, o Benediktas nepavelija tai, daryti. Tečiau, jeigu pās

juos yra pakankamai išsivystys "apsisprendimo" principas, — jie sukels "revoliuciją" ir per kovą įsigys sau teisę ženyti.

Šventraštyj rašoma, jogei Dievas manė, kad vyrui neišpuola būti vienam, tos priežasties dėlei Jis sutvėręs moterį, kaip palydį. Bet popiežius mano kitaip, ir draudžia kunigams vesti.

Celibato klausimas, kaip matote, susideda prie skirtumo popiežiaus ir Dievo nuomonių. Dievas prisilaikė vienos nuomonės, o popiežius prisilaiko kitos. Mat, nauji ponai, nauji ir įstatymai.

Bažnyčios nuopelnai.

Vienas klerikų laikraštis rašo:

"Bažnyčia su ypatinga meile mylėjo vargšą vergą. Dauguma iš jos vaikų išpradžios buvo vergai. Kada taip palengvino santykius tarpe vergų ir ponų, Bažnyčia jau galėjo prikalbinti ponus, idant visai paliuosnotų vergus. Taip tatau išpalengva, be revoliucijos, be keršto ir be kraujo praliejimo. Ji panaikino vergiją iš pasaulio."

Mums ir akis praplito beskaitant tuos žodžius. Vergija "iš pasaulio" liko panaikinta pasidėkojant bažnyčiai. Ir tai be jokių revoliucijų, be kraujo praliejimo!

Je, je, Amerikos negrai liko paliuosnoti ačiu bažnyčiai ir be "lašų kraujo" praliejimo...

Be mes žinome tos veidmainingos bažnyčios veidmainingų tarnų formulą.

Karalių gėdynėse jie kalba:

—Mes, Tavo, Augščiausias Karaliau, ištikimi tarnai, mes visados gynėmi ir ginsime Tavo Didenybės valdžią. Tik "po Karaliaus skypėtrų gali būti žmonės laimingi."

Mes, meldžiamės, Augščiausias Karaliau, už tavo Didenybės sveikatą kas sekma dienis. Visi mūsų parapionys ant kelių atsiklaupę, prašo Dievą, kad niekad nenustotų žmonės savo Valdono.

Prūmkite Augščiausias Valdone, ant kelių puolusių Tavo ištikimų tarnų "vier-

K A R D A S

(SWORD)

Published every month by
Lithuanian Freethinkers' Federation of America
at 1443 N. Paulina Street, Chicago, Ill.

SUBSCRIPTION PER YEAR.

In the U. S. of N. A. \$1.00

In Canada and Europe \$1.25

Single copy 10c.

Mokslų, Literatūros ir Kritikos Žurnalas.

Leidžia

Lietuvių Laisvamanų Federacija Amerikoje.
1443 N. Paulina Street, Chicago, Illinois.

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoj \$1.00

Kanadoj ir Europoj \$1.25

Pavienis numeris 10c.

Entered as second class matter Nov. 16, 1918, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

nopodanstvos" nužemintus jausmus. Atminkie, Augščiausias Valdone, kad pradėjus kilti "kramolai," mes, Tavo "vierni" tarnai, ją malšiname. Mes visados malšinsim "kramolą!" Jokių "cicilikų" nebus.

Jei to nedarytume, tai nebūtume Tavo ištikimi, ištikimiausi tarnai.

Gi karalių valdžioms sugriuvus:

—Dėkui Dievyi ir Panelei švenčiausiai!

Karalius ir jo valdžia krito. Gavome visi liuosybę. Kąs iškovojo tą liuosybę?

Gal, pasakysite, "cicilikai" kokie? — Ne, ne jie iškovojo laisvę, bet — mes!!

Mes, savo karštomis maldomis, prie šventųjų, mes "pakutavone" ir "pasnykais" iškovojoime laisvę.

Užtai, mylimos mano avelės, dėkokite mums ir tik mums

Jei ne mes, tai jūs tebetupėtumėte tamsoj, tai jūs nė knygų, nė raštų neturėtumėte.

Per Augščiausiojo "apveizdą" ir mūsų darbus jūs gavote laisvę!

Tokiu tai budu šventi bažnyčia darbuojasi laisvės labui.

Pranešimas.

"Kardui" prisiėjo pergyventi daug sukenybių. Pačta jį buvo sulaikius. Del įvairių priežasčių jis negalėjo eiti reguliariai. Bet dabar visos tos kliutys liko pašalintos. "Kardas" jau atsistojo ant tvirtų kojų. Liko tik vienas klausimas išrišti: pagerinti "Kardo" turinį. "Vienas vyras ne talka" Redakcijai, be pašalinės pagalbos, sunku buvo padaryti "Kardą" įdomiu. Toš prie-

žasties dėlei tapo pakviesta talkon mūsų veikėjai ir literatai. Mums smagu pranešti, kad iki šio laiko jau prisizadėjo bendradarbiauti "Kardui" sekami žmonės: Žemaitė, Dr. A. Montvidas, advok. Harold O. Mulks, adv. F. Bagočius, Lilija Žilvičiutė, K. Baronas, St. Strazdas, St. Dargužis, Šarunas, J. Mickevičius, J. T. Vitkus, T. Kučinskas, A. Margeris, A. Žžmontas, M. J. Šileikis ir kt. Barbora Ubryk. Kadangi šis veikalas neužilgo pasirodys knygos formoj, tai mes nutarėme jį nebespausdinti "Karde."

LAIMINGA ŠEIMYNA.

Harold O. Mulks.

THOMAS PAINE.

Šimtmetis praėjo nuo Paine'o mirties, bet jo atmintis tebegyvena. Su jo vardu yra surištas viskas, kas esti augščiausio ir prakilniausio pas žmogų. Jo gyvenime ir darbuose užsiveria prakilniausios idėjos, prie kurių žmonės privalo siekti. Kaip laisvės kovotojas, Paine neturi sau lygaus viso žmonių istorijoje. Niekur mes negalime surasti kito žmogaus, kuris būtų uždavęs prietarams tokį mirtiną smugį, kokį uždavė Paine savo knyga "Age of Reason."

Paine gimė tokiam amžiuje, kuomet pasaulis buvo valdomas karaliais ir monarchais. Jo dienose joki tauta neturėjo žodžio ir religijos laisvės. Tie, kurie driso kritikuoti valdžią arba bažnyčią, buvo baudžiami kalėjimais ar net mirtimi. 90 nušimčių visų žmonių buvo nemokšai. Bažnyčia turėjo neapsakomą galią. Tose dienose platinimas literatūros, kuri šio metu ar tokio būdu nesutiko su bažnyčia, buvo didžiausias prasižengimas.

Despotizmo ir autokratijos laikais Paine permąstė ir suprato, kad bažnyčia yra tas žvėris, su kurio pagalba valdančioji klasė pasilaiko. Jis pamatė, kad bažnyčia bando palaikyti žmones vergijoje, tvirtindama, jogei "karaliai turi galią nuo Dievo."

Paine gimė laisviausioji žmonių istorijos valandoje. Niekomet Francijos žmonės nekenėdavo tokios priespaudos ir nebuvo tokiam baisiam padėjime, kaip tuo laiku. Po Anglijos letėna Amerikos kolonijų slovis irgi nedaug kuo buvo geresnis. Nuolatinė aukso upė tekėjo į Rymą. Dvasiškija ir turtuoliai vedė puošniausį gyvenimą, o tuo tarpu didelė didžiama žmonių neturėjo pirmos svarbos gyvenimo reikmenų. Tamsumas, neturtas ir prietariai viešpatavo visame pasaulyje.

Paine suprato, kad apšvieta ir tik apšvieta gali palituosuoti žmoniją. Žmonės gali daryti tikrą progresą tik tada, kuomet

met didžiama yra apsišvietusi. Kuomet žmonių protas yra persisunkęs burtais, kuomet jie tiki, jogei dvasiškija turi savo rankose raktus nuo dangaus karalystės, — tuos negali būti kalbos apie laisvę. Vergija ir tamsumas neišvengiamai viešpatuoja pasaulyje. Paine žinojo tai. Jis matė, jogei tikėjimas prieštarauja protui, ir visokie blogumai pacina nuo burtų ir prietarų.

Knygoje "Age of Reason," Paine nutraukė prietarų kaukę ir parodė tas melagystes ir apgavystes, su kurių pagalba dvasiškija apgaudinėjo žmones.

Paine sako: "Religija, kuri mokina, jogei nekaltas kūdikis bus kankinamas amžinai pragare tik todėl, kad jis nebuvo pakrikštytas, — yra smerktina ir pasibjaurėjimo verta." Jis tvirtino, jogei visagalis pasaulio valdytojas, kuris baudžia pragaru netikinčius į bažnyčios dogmas žmones, — yra tironas, daug blogesnis už visoki Neroną arba Attilą.

Paine buvo internacionalistas. Jis mylėjo visus žmones. Jis nedarė jokių ruožų tarp vienos tautos ir kitos. Visi jam buvo lygūs. Jis žinojo, jogei taip vadinas patriotizmas, kuris mokina, jogei viena tauta yra geresnė už kitą, išvysto prietarus, su pagalba kurių lengva sukiršinti žmones, sukelti kares.

Jis negalėjo pasilikti ramybėje, kuomet matė neteisybę. Kur tik ėjo kova už laisvę, už pasilivusavimą, — ten skubinosi Paine.

1776 jis atsidavė kovai už kolonijų palivusavimą. Tamsiausiose revoliucijos valandose, kuomet rodėsi, jogei viskas pralaimėta, Paine nesvyravo. Jis buvo svarbiausiu Washingtono remėju ir patarėju. Ir vargiai kitas žmogus pasidarbavo tiek daug prie neprigulmybės išgavimo, kaip Paine. Kuomet Cornowallis perdavė savo kardą Washingtonui, Paine nuvyko į Angliją, o paskui į Franciją, kur siautė revoliucija. Paine buvo revoliucionierius. Bet jis nepripažino kraujo ir geležies revoliucijos. Jo svarbiausiais ginklais buvo apšvieta ir

protavimas. Kuomet tironas, Liudvikas XVI buvo teisiamas mirtim, Paine gynė jį. Jis buvo tos nuomonės, jogei žmogžudystė ir prievarta giūdo prievartą ir žmogžudystę. Institucijos, kurių pamate yra spėka, negali palaikyti laisvę ir teisybę.

Paine buvo apdovanotas nepaprastais gabumais, bet pasaulis dabar jį labiausia gerbia už jo prakilnų gyvenimą. Pasaulij prietarų, burtų ir tamsumo, kuomet visi "ne nuoramos" buvo persekiojami ir baudžiami kalėjimais, Paine drąsiai stjo kovon už paliuosavimą žmonijos proto. Paine žinojo, jogei pasaulis yra valdomas prietarais, sofizmais ir hipokratizmu, bet tukstančiai

ir kitų žmonių žinojo tatau. Vienok, kuomet vienas žmogus yra pasiryžęs kovoti, jei reikia, su visu pasauliu už savo įsitikinimus, tukstančiai tampa hipokartais. Ir sulig to, ar žmogus atiduoda viską už tai, ką jis skaito teisingu, — galima spręsti apie jį.

Paine buvo tokiau žmogu. Jis paauka-
yo visą save tai idėjai, kurią skaitė teisinga. Jis nesibijojo mirties ir ramiai ją pasitiko. Aklos gamtos spēkos, kurios pasiuntė tą prakilnią sielą pasaulin, vėl atšaukė ją. Ir kuomet istorijoje, bus užrašomi tikri žmonijos karžygiai, Paine'o vardas užims ytin svarbią vietą joje.

RENGIASI I AMŽINASTI

DARVINIZMAS

Raštiški debatai tarp K. Augustinavičiaus ir A. Margerio.

KAS TAI YRA DARVINIZMAS?

Kam neteko aplankyti miško pavasario mėnu? Ankstyvas rytas. Saulė ką tik pradeda iškelti. Augšti medžiai stovi, lyg milžinai. Jų lapuose rasos lašai blizga, kai deimantai. O aplinkui tik ir matosi įvairių įvairiausių žolės ir gėlės.

Staigu pradeda pusli rytmetinis vėjas. Medžių lapai šlamia ir išduoda misteriskus garsus. Jie, tarytum, verkia, dejuoja.

Garsai didinasi.

Pasigirsta kokis tai keistas zurzėjimas. Tai vabalas užia žolėj. Nesuspėjai jo nė pastebėti, o jis jau pranyko.

Migdinantis murmėjimas pripildo orą.

Nesuskaitoma daugybė musių, kuisių ir odų lekioja aplinkui. Jie tik švyturiuoja savo permatomais, lyg stiklas, sparnukais.

Vienai sekundai užviešpatauja tylą. Paskui vėl pasigirsta garsai: "gluk, gluk, gluk." Tai genys darbuojasi. Augštai skamba vieversėlio daina. Gi šakų viršūnėse krankla varnos, čirškia žvirbliai.

Ziuri miško tankumynan. Pasirodo kiskis. Bailiai dairosi aplinkui, klausosi.

Štai ir vidudienis.

Tuosyk gyvenimas virte verda. Paukščių dainos, bičių ir įvairių yambždžių užimas girdisi visur. Visokie vabalai zirzia žolėj, o miško žvėrys bėginėja tarp medžių.

Vakarui prisartinant pasigirsta varlių kvaksėjimas, o medžiuose, tai šen tai ten, pamatai apuoką.

Kiekvieną dienos valandą žiuri savitą gyvenimą.

Išryto pamatai vienokius gyvunus, vidurdienį kitokius, o vakarė ir naktį vėl skirtingus. Įvairumas nepaprastas. Skir-

tinga vieta, skirtingi ir žvėrys, ir paukščiai, ir vabalai, ir augmens.

Bet kiek iš viso pasaulyje randasi skirtingų gyvunų ir augmenų? Tikrai to niekas negali pasakyti. Iki šiol liko surasta apie 400,000 skirtingų gyvunų ir 200,000 augmenų. Bet jų skaičius kas metą didinasi. Nuolat atrandama naujų, ligšiol nežinomų, gyvunų ir augmenų.

Dabar kyla klausimas, koku būdu atsirado ant žemės tie šimtai tukstančių įvairių gyvunų? Senovėj į tai atsakydavo: "Dievas juos sutvėrė. Kiekvieną atskirai." Ta primityvė teorija buvo santarnė su tuolaikiniu žinojimu. O tuosyk buvo manoma, jogei gyvunai ir augmens nesimaišo. Jie visuomet buvo tokiais, kokiais jie randasi ant žemės. Tėvai perduoda savo ypatybes vaikams. Gi vaikai negali skirtis nuo tėvų. Jie visuomet paveldės tėvų ypatybes.

Tečiau, kai kurios gyvunų ir augmenų ypatybės priverstą permainyti senovės supratimus. Švedų mokslininkas Linnæus patiekė gyvunų klasifikaciją. Sulig jo sistemos, gyvunai dalinasi į skyrius, skyriai į klases, klasės į grupes, grupės į šeimynas, o pastarosios į vėisles. Juo daugiau panašumo tarp gyvunų, tuo arčiau jie stovi vienas kito toje sistemoje. Visi, taip vadinami, žinduočiai gyvunai savo išvaizda, mažesniame ar didesniame laipsnyje, yra panašūs vieni į kitus. Gyvunai, kurie maitinasi žole, ir tie, kurie maitinasi mėsa, vėl yra išdalinti į tam tikras rūšis. Lokiai, katės ir šuns yra daug panašesni vieni į kitus, negut, sakysime, į arklius arba beždžiones. Ta santarnė dar labiau apsireiskia, kuomet mes imami egzaminuoti skirtingus vienos ir tos pačios vėislės gyvunus.

Katė, tigras ir liutas yra daugiau panaši vieni į kitus, negut į lokį arba šunį. Kuomet mes palyginame žinduočius gyvūnus su paukščiais — skirtumas darosi didesnis. Vienok ir tarp jų yra daug bendro kuno strukturoj. Kaip vieni, taip ir kiti turi nervų sistemą. Jų skeletonai irgi turi daug panašumo tarp savęs. Tas bendrumas tik pranyksta tuosyk, kuomet mes palyginame svarbiausius skyrius: nugarkaulinius gyvūnus su moliuskomis (minkštakuniais gyvūnais), arba polypais.

Tuo keliu visi egzistuojantys gyvūnai gali būti išskirstyti į skyrius ir skyrelius. Jeigu kiekvienas gyvūnas būtų buvęs sutvėrtas skyrium, tuosyk nebūtų galima suprasti to giminingumo (tvarkos), kokis egzistuoja gyvūnų pasaulyje. Kodėl, sakysime, negalėtų rasti žinduočius gyvūnas, turintis šešias kojas, vietoj keturių?

Atsirado ir kitų faktų, kurie privertė atmesti nesimainančių gyvūnų sutvėrimo teoriją. Žemės sluogsnuose liko iškasta liekanos senovės egzistavusių gyvūnų. Tie gyvūnai žymiai skyrėsi nuo mūsų šių savo išvaizda. Kilo klausimas: kodėl tie gyvūnai pranyko, o vietoj jų atsirado kiti, skirtingi gyvūnai?

Tą mįslę garsus mokslininkas Cuvier bandė išaiškinti sekamu būdu. Gyvybė ant žemės buvusi kelis kartus sutvėrta ir tiek jai kartų sunaikinta. Dabartės egzistuojantys gyvūnai — tai vaisius paskutinio tvėrimo; jie priklauso paskutinei geologiskai erai. Kokiais juos Dievas sutvėrė paskutinį kartą, tokiais jie ir yra.

Vienok buvo labai sunku darodyti, kada prasidėjo mūsų šioje era. Ir juo labiau mokslininkai tyrinėjo tą dalyką, tuo mažiau jie tikėjo tam išaiškinimui. Kodėl, sakysime, mūsų gadynės gyvūnai yra niekas daugiau, kaip tik senovės gyvūnai su mažesniais ar didesniais perrainomis? Kodėl Dievas nesutvėrė visai skirtingus gyvūnus, o akiai prisilaikė to paties pleno, pagal kurį tvėrė gyvūnus senovės gadynėj?

Kodėl Jis kaip seniau, taip ir dabar sutvėrė žvėris, šliužius, paukščius, varnždžius, o ne kitokių rūšių gyvūnus.

Nepasilenkinę Curier'o atsakymu, mokslininkai pradėjo jieskoti kitokio išaiškinimo.

Gyvūnų panašumas gali paeiti nuo giminingumo. Sulig to supratimo, gyvūnų didesnis ar mažesnis panašumas parodo tik jų artymesnį ar tolimesnį giminingumą; lyginai kaip broilai ir seseris yra daugiau panašūs vieni į kitus, nekad į tolimesnės gimines. Taip dalykams stovint, individualio gyvūnų tvėrimo teorija nupuola pati savaime. Gyvūnai ne atskirai buvo sutvėrti, bet išsiryntuliavo vieni iš kitų. Jie sudaro giminių medžių bendrą kamieną. Pradžioj medis buvo primityvis. Laikui bėgant jis vystėsi, šakojosi. Vėliausia atsiradusios šakutės yra mūsų laikų gyvūnai. Viena kačių veislė išsiryntuliavo iš primityvės kačių veislės; pastaroji draugė su primityviu lokiu ir šunim išsiryntuliavo iš kito kokio nors keturkojo gyvūno.

Tą teoriją atstovavo Lamarckas, Geoffroy St. Hilaire ir Goethe, kuris buvo vadinamas „protingiausiu žmogum.“ Tačiau, tų laikų mokslininkai atmėtė ją. Mūsų teorijos eksponentai neturėjo pakankamai faktų, kad darodžius jos teisingumą. Teorija buvo tik hipoteza, daleidimas.

Mokslas progresuoja ne pasidėkavojant gražioms teorijoms, bet tiems faktams, kurie paremia teorijas. Kiekviena teorija, neparemta faktais, turi žūti.

1859 m. Darvinas išleido savo svarbiausią veikalą „The Origin of Species“ (Veislių paėjimas). Tai buvo netikėtas griausmas mokslininkų pasaulyje. Jo evoliucijos teorija liko priimta, kaip neužginčijamas faktas. Nuo to laiko jo vardas liko artymai surištas su evoliucijos teorija. Kodėl taip?

Pirm visko liko surinkta daugiau faktų, remiančių evoliucijos teoriją. Tapo atrasti žinduočiai gyvūnai, kurie veisiasi

kiaušiniais ir žuvys, turinčios plaučius. Jie negalėjo būti suderinti su Limacus'o klasifikacija. Tuo tarpu, sulig išsirtulėjimo teorijos, tatau buvo lengvai suprantama. Tie gyvūnų kūno struktūros nukrypimai yra niekas daugiau, kaip tik pereinami laipsniai. Seniau egzistavusių gyvūnų suakmenėjusios liekanos parodė, kad mūsų dienų gyvūnai yra niekas daugiau, kaip tik išsivystę anų dienų gyvūnai. Tuo pačiu laiku cėlių teorija liko suformuluota. Kiekvienas augmas, kiekvienas gyvūnas susideda iš milijonų cėlių. Jie išsivystė iš vienos užvaisintos cėlės, kuri išpradžią pasidalino į dvi puses. Tuo budu atsirado dvi cėlės. Pastarosios vėl pasidalino, etc., kol, ant galo, išaugo organizmas. Tas apsiraiškinimas padavė mintį, jogei ir augštesni organizmai galėjo tokiu jau keliu išsirtuliuoti iš vienos primityvės cėlės.

Tečiau, tatau dar negalėjo priparodyti evoliucijos teorijos teisingumą. Geriausiu priparodymu, žinoma, būtų persimanymas vienos rūšies gyvūno į kitos rūšies mums matant. Bet tai negalimas dalykas. Kokiu budu tuosyk galima darodyti, kad gyvūnai keičiasi? Tai galima darodyti sekamu budu. Reikia šurasti tą spėką, kuri verčia gyvūnus keistis. Darvinas surado tą spėką. Darvinas atidengė gyvūnų rytulėjimos mechanizmą. Jis priparodė, kad prie tam tikrų apystovų vienos rūšies gyvūnai būtinai turi vystytis į kitos rūšies gyvūnus. Dabar aš bandysiu išdėstyti tą priežastinį-mechanišką teoriją (Darvinizmą), kuri išaiškina, kokiu budu atsirado įvairios veislės.

Svarbiausias tos teorijos pamatas yra sekamas. Tėvai perduoda savo ypatybes vaikams, bet tuo pačiu laiku vaikai žymiai skiriasi nuo tėvų, o podraug ir vieni nuo kitų. Tos priežasties dėl vienos veislės gyvūnai niekuomet nėra vienodi. Daugelyj atvejų jie skiriasi vieni nuo kitų: tai savo ugiu, tai spėka, tai spalva, tai organų proporcionaliskumu. Bė to nukrypimo (va-

riacijos) nuo primityvio tipo vienos veislės gyvūnai negalėtų išsirtuliuoti į gyvūnus kitos veislės. Bet variacijai egzistuojant naujos veislės atsiradimui reikalinga tik vienas dalykas: nukrypimas nuo centralio tipo turi persiduoti nuo vienos gentkartės kitai; ant galo, tas nukrypimas darosi taip didelis, jogei naujasai gyvūnas nebėra panašus į tą, iš kurio jis išsirtuliuavo. Bet kur yra ta spėka, kuri verčia gyvūnus mainytis tiesioginėj linknėj?

Lamarekas tvirtino, kad tatau pacina nuo naudojimo arba nenaudojimo organų. Jeigu tuli organai yra nuolat mankštinami, tai jie keičiasi, darosi tobulesniais. Sakysime, žmonės, užsiimantys sportu, išvysto rankų arba kojų raumenis. Kiškiui nuolat reikėjo bėgti nuo priešų, ir pas jį išsivystė stiprios kojos. Tokiu jau budu žirafa įsigijo ilgą kaklą. Kaip žinia, tas gyvūnas maitynasi medžių lapais. Jam nuolat prisieina "tempti" kaklą, kad pasiektų maistą. Ačiu tam apsiraiškimui, jo kaklas turėjo darytis vis ilgesniu ir ilgesniu. Iš kitos pusės, neavartojimas tulų organų silpnina juos. Jie menkėja. Ant galo, atrofijos (nykimo) keliu jie turi arba visai pražuti arba palikti tik žymę.

Bet tas Lamareko aiškinimas negalėjo patenkinti mokslininkų. Su pagalbos tos teorijos nebuvo galima išaiškinti daug apsiraiškimų. Kodel, sakysime, pietinių šalių kiškiai žiemos metu turi pilkus kailius, tuo tarpu kiškiai, gyvenantys šiauriniuose kraštuose, turi beveik baltus kailius? Lamareko "avartojimo ir neavartojimo" teorija negalėjo išaiškinti to apsiraiškimo. O tai labai svarbu. Šiaurinių kraštų kiškiams balti kailiai dvejais atvejais yra naudingi: visų pirma, jie apsaugoja juos nuo šalčio, o antrą, apsaugoja nuo priešų -- jie darosi neišskiriami nuo sniego ir priešai negali pastebėti jų.

Ir Darvinui pasisėkė išaiškinti tą apsiraiškimą. Jis pasinaudojo gyvulių auginimo ir daržininkų patyrimais. Kaip žinia,

gyvulių augintojai gali su pagelba parinkimo išvystyti, išstbulinti veislę. Somervile sakė, kad patyrę gyvulių augintojai gali pirma nupiešti ant sienos labiausiai patinkamą ašies paveikslą, o paskui su pagelba parinkimo išvystyti tokią avi. Tas pats ir su daržininku. Sakysime, jis nori, kad tu-las augmuo turėtų didelės gėlės. Tame at-vėjy jis štai kaip elgiasi. Jis parenka tik tuos augmenis, kurie turi didesnes gėlės, o kitus suraikina. Jeigu jis tai kartoja bė-giu kelių metų, tai ant galo, gauna tokius augmenis, kurie turi didesnes gėlės. Nauji gentkartė visuomet yra panaši į tą, iš ku-rios ji paėjo. Ir daržininkas, parinkda-mas augmenis su didelėmis gėlėmis, atsie-kia savo tikslą: jis išvysto pageidaujamą augmens rūšį. Tokiu tai keliu žmonės, su-žiniai ar nesužiniai, išvystė įvairias nami-nių gyvulių veisles, kurios labiau skiriasi nuo savo protėvių, nekad laukinių rūšių gyvuliai skiriasi tarp savęs.

Jeigu gyvulių augintojas užsimanytų iš trumpakaklio gyvulio užauginti ilgakak-lį, — tai jis lengvai gali to atsiekti. Visų pirma jis parinktų tuos gyvulius, kurie tu-ri ilgiausius kaklus. Su nauja gentkartė jis ir-gi taip pat pasiegtų. Tą parinkimą jis darytų tol, kol neišauklėtų ilgakaklius gyvulius.

Kaip mes matome, šiame atvėjy pa-rinkimas yra sužinus. Gyvulių augintojas arba daržininkas pakeičia vienas veisles ki-tomis sužiniais. Jie yra teisėjas ir nusprendžia, kokis augmuo arba gyvunas turi gy-venti ir veistis, o kokis ne. Bet kas yra tuo teisėju gamtoj, kuris daro tokį parinkimą ir nuo budu išvysto naujas veisles?

Darvinas ilgai galvojo apie tai. Ant galo, jam pateko į rankas Malthus'o knyga. Malthus stengėsi darodyti, kad neturtas ir vargas tarp žmonių paeina todėl, jogei žmonių skaičius auga geometriškoj progresioj, kaip tai — $1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5$, etc.; gi tuo pačiu laiku gyvenimo reikmens auga tik aritmetiškoj progresioj, kaip tai — prie 1

pridėti 2, prie 2 tris, prie 3 keturis, etc. Pa-inkime konkretį pavyzdį, paaiškinimui Mal-thuso formulos.

Daleiskime, kad tuloj vietoj gyvena žmogus. Vienų vienas. Paskui jis apsive-da. Už 25 metų, sulig Malthuso formulos, jau bus toj vietoj šeši (2×3) gyventojai; už kitų 25 metų 24 ($2 \times 3 \times 4$) gyventojai; už sekamų 25 metų 120 ($2 \times 3 \times 4 \times 5$) gyven-tojų, o prabėgus šimtui metų, toj apielin-kėj bus išviso 720 ($2 \times 3 \times 4 \times 5 \times 6$) gyventojų.

Pažiūrėsime dabar, kokių greitumu di-dinasi gyvenimo reikmens. Daleiskime, kad tuo laiku, kuomet žmogus apsigyveno, ta apielinkė galėjo pramaitinti 150 žmonių. Prabėgus 25-m. ji, sulig Malthuso, gali pra-maitinti 301 (prie 150 pridėti 151) žmogų. Tai paeina nuo žemdirbystės patobulini-mo. Ekdami tuo keliu, mes surandame, kad prabėgus šimtui metų, ta apielinkė ga-li pramaitinti tik 606 (150 pridėti prie 151, 152 ir 153) žmones. Tuo tarpu mes matė-me, kad į tą patį laiką žmonių skaičius už augo iki 720.

Susidėjus tokiomis apystovoms, natu-ralis dalykas, kad žmonės ims kovoti tarp savęs. Stipresni, geriau prisitaikę prie ap-linkybių, išliks, o silpniesni turės žuti.

Savo autobiografijoje Darvinas prisipa-žįsta, kad tai buvo Malthuso knyga, kuri padavė mintį apie egzistavimą "kovos už buvį" gyvūnų ir augmenų viešpatijoje.

Jis rašo:

"Spalių mėnesį, 1838, tai yra, penkio-likai mėnesių praėjus po to, kaip aš pradė-jau savo systematišką tyrinėjimą, man pa-sitaikė dėl laiko praleidimo skaityti Mal-thuso knygą. Kadangi mano žinojimas buvo užtektinai didelis, kad apvertinus ko-vą už buvį, kuri apsireiškia visur — tarp augmenų ir gyvulių; man dingtelėjo gal-von, kad prie tokių aplinkybių geriau su-budavoti gyvunai turi išlikti gyvais, o gy-vunai, turintys kokius nors nedateklius, tu-ri žuti. Rezultatas to parinkimo turi, lai-kui bėgant, išrytuliuoti naujas veisles. Čia

tai es ir gavau savo teoriju."

Tai yra visiemis zinomas fakts, kad gyvunu gimsta daug daigiau, negu kad yra maisto, idant pramaitinus juos. Darvinas sako:

"Kova uz buvi istinka todel, kad visi organiiski sutverimai turi tendenciju sparčiai daigintis. Kiekviena sutverima, kuris laike savo gyvenimo isduoda kelis kiaušinius arba sēklas, anksli ar vēlai istinka sunaikinimas. Priešingame atvejy, sulig geometriskos progresijos daiginimosi principo, skaičius greitu laiku pasidarytu taip nepaprastai didelis, jogei joki šalis negalētu pramaitinti visu gimusių sutverimu."

Kiek yra zinoma, dramblys yra mažiau veislingas, negut kili gyvunai. Nežiurint to, i 750 metu is vienos poros drambliu turētu paciti 19 milionu drambliu! Daleidžiant, kad kiekviena pora isgyvena 100 metu ir turi šešis vaikus.

Iinkime kita iliustracija. Prileiskime, kad pora lapiu neturi jokiu klinčiu veisimuisi. Kaipo taisykle, lapės per kelis metus pagimdo po 4 ar 5 vaikus kas meta. Bet mes daleiskime, kad pora lapiu turėjo tik 6 vaikus iskarto ir daigiau nebesiveisē. Trijs tu vaikų buvo moteriškosios lyties, o tris — vyriškosios. Tie vaikai ir-gi tokiu pat budu veisiasi. Ir praėjus 10 metu visu lapiu skaičius, pacinantis nuo pirmosios poros, turētu užaugti iki 118,098.

Vienok, kaipo taisykle, gyvunu skaičius tam tikroje vietoje pasilieka pastovus. Tokiu budu, jeigu kiekviena lapiu pora turi penkis vaikus kas meta, o praėjus 7 metams 35 išviso, tai išeina, kad 33 lapės turi žuti, o tik viena pora pasilieka.

Tas pats apsireiškia visur. Paimkime obelis. Jeigu is kiekvieno žiedo užaugtu nauja obelis, tai greitu laiku pasaulyje nieko daigiau nebutu, kaip tik obelis. Bet tikrenybėje to nėra. Mes turime tukstančius ir tukstaučius įvairių medžių. Vadinasi, daugybė obelies vaisių turi žuti.

Mus stebina tas neapsakomas gamtos

turtas, bet, is kitos pusės, darosi liudna. Milionu milionai sutverimu užginsta tik todel, kad tuoj numirti, nes jiems nėra vietos gyventi. Ta gyvenimo tragedija istinka ant kiekvieno žemės sklypelio. Lapė kas meta pagimdo 4 ar penkis vaikus; kiškis — 10; pelė — 30; žuvis (karpis) išmeta 3,700,000 kiaušinių, kai kurie kirmėnai net 100,000,000 kiaušinių!

Tečiau, kaip jau buvo minėta, gyvunu skaičius pasilieka maždaug pastovus. Gyvunai, kurie sparčiau veisiasi, turi daigiau priešu. Jų daigiau sunaikinama. Dėl tos pačios priežasties istinka ir kova už buvi. Kiekvienas gyvunas bando gyventi, bando surasti sau maistą, bando apsisaugoti nuo priešu. Jis kovoja su visu autogonistišku pasauliu — savo priešu, šalčiu, šiluma ir kitais gamtos apsireiškimais, kurie grasina sunaikinti jį. Maža to, jis kovoja dar su sau lygiais gyvunais, kurie turi tokias jau ypalybes, maitinasi tolygiu maistu. Tai nėra tiesioginė kova. Lapė nekovoja tiesioginiai su lape, vilkas su vilku. Tarp jų eina kompeticija. Visi negali užaugti; kai kurie jų turi žuti. Ir tik tie, kurie nežusla gyvenimo kovoje, palieka gėntkartę. Bet kurie jų esti tais laimingaisiais? Pats savime suprantama, kad tie, kurie pasidėkojant savo geroms ypalybėms, savo kūno strukturai, lengviau gali surasti maistą ir apsisaugoti nuo priešu. Kitais žodžiais sakant, išliks gyvais tie, kurie yra geriau pritaikinti prie aplinkybių. Visi gyvena, kas gali. Gamta kiekvienam organizmui užduoda klausimą: Kodėl tu privalai gyventi? Tie, kurie negali atsakyti į tą klausimą, — miršta.

"Co careful of the type she seems; so careless of the single life," — sako Tennysonas.

Bet tas gyvybės žudymas nėra priepuolamas: žuna tie, kurie negali išlaikyti gyvenimo kovos.

Paimkime pavyzdį iš realio gyvenimo. Sakysime, mokykloje randasi 50 liuosų vie-

tū. Tuo tarpu kandidātu esti 200. Skiriama kompetīcijas kvotimai. Ir tie 50 iš 200 kandidātū, kurie geriausia išlaiko kvotimus, lieka priimti mokyklon.

Gamta ir-gi yra savo rūšies kvotėjas. Ji nulemia, kuris gyvūnų turi pasilikti, o kuris žuti. Daug yra pašaukia gyventi, bet mažai išrinkta. Tas kvotimas ir yra žinomas mokslo pasaulyj, kaipo gamtiškas parinkimas.

Tą savo mintį aš bandysiu paaiškinti pavyzdžiu.

Dabartiniu laiku Suvienytose Valstijose randasi dviejų rūšių kiškiai. Viena rūšis gyvena pietinėj dalyj, o kita rūšis — šiaurinėj. Kiškis, gyvenantis pietinėj dalyje yra mažesnio ugio, drąsesnis, pilkos spalvos. Rudenį, kada jis nusišeria, jo spalva beveik nepersimaino — ji pasilieka pilka. Šiaurinių kraštų kiškis vasaros metu ir-gi yra pilkas, bet užtai rudenį, po nusišerimui, jo kailis apsidengia baltais plaukais. Kodėl tai įvyksta? Pietuose,

kur žiemės visai nėra, balta spalva kiškiam atneštų tik blėdį. Juo jų kailis savo spalva yra panašesnis į žemę, į nuvytusius lapus, tuo daugiau jie turi šansų apsisaugoti nuo priešų, o tuo pačiu ir nuo mirties. Kas kita su šiaurinių kiškiais. Žiemės metu yra mažiausia pastebiami balti daiktai. Jų negalima išskirti nuo sniego. Iš to pats savaime išteka, kad tie kiškiai turi daugiau šansų išlikti gyvais, kurių kailis yra baltėsnis. Sakysime, kėli šimtai metų atgal ten gyveno pilki kiškiai. Didžiuma jų žuvo. Išliko tik su mažiau ar daugiau baltėsniais kailiais kiškiai. Naujoj gentkartėj atsitiko tas pats. Ir taip iš metų į metus, buvo naikinama kiškiai su pilkais kailiais, o paliekama baltakailiai kiškiai, kol ant galo, neišsirytuliovo dabartinė rūšis.

Tuo pačiu laiku ir kiškių priešai vystėsi. Pas juos ir-gi ėjo panaši kompeticija už išsigijimą maisto. Ir gamtiškas parinkimas darė savo darbą: mažiau prisi-

taikinę prie aplinkybių turėjo žuti.

Tuo būdu lengvai išaiškinti ir žirafos ilgo kaklo atsiradimą. Padėkime, daug šimtmečių atgal tie gyvuliai maitinosi žolė. Metas iš meto jų skaičius didinosi. Visi nebegalėjo išsimaitinti žolė. Jie ėmė mirti medžių lapais. Bet šiame atvejoj kaklo ilgumas turi didelės svarbos. Gyvulius su ilgesniu kaklu buvo lengviau pasiekti maistą. Ir ilgakakliai išlikdavo gyvais, kuomet trumpakakliai turėdavo žuti. Ir tai dėjosi iš metų į metus, kol kaklas pasidarė nepaprastai ilgas.

Tas gamtiškas parinkimo procesas būtina turi išryškinti naujas veisels. Dugtoj vietoj gyvūnų kokios-nors veislės visuomet gimsta daugiau, nekad toj vietoj randasi maisto. Bejieskodami maisto tie gyvūnai persikelia į kitą vietą. Labai ankiai naujoj vietoj apystovos esti suvis skirtingos. Gyvūnai turi prisitaikinti prie arba žuti. Didžiuma jų žusta. Bet kai kurie pasiseka išlikti gyvais. O pasiseka todėl, kad jie turi tokias ypatybes, kokių neturėjo jų žuvusieji konkurentai. Tos ypatybės iš metų į metus didina, tuo pačiu naujos gentkartės vis labiau ir labiau pradeda skirtis nuo savo protėvių. Tos naujos gentkartės, sakysime, vėl persikelė į kitą vietą, kur apystovos žymiai skiriasi nuo prigimtųjų apystovų. Čia ir-gi išliks gyvais labiausia prisitaikinę prie aplinkybių. Ir jie dar labiau skirsis nuo savo protėvių. Jei tokis procesas tęsiasi per šimtmečius, tai neišvengiamai turi išsivystyti nauja veislė, kuri bus visai nepanašė į savo prototypą.

Tokiu, o ne kitokiu būdu ir atsirado įvairios gyvūnų veislės. Maža to Darvino teorija išaiškina ir tą stebėtiną santarminę kuri viešpatuoja pasaulyj. Ta santarminė esti todėl, kad kiekvienas gyvūnas stengiasi prisitaikinti prie aplinkybių. Kiekvienas gyvūnas, kiekvienas augmuo yra pritaikintās prie tų apystovų, kuriose jis egzistuoja. Jeigu jis neatsako toms aplinky-

bēms, — jis turi žuti.

Tokiu tai būdu Darvinas priparodė, kad dabartiniai gyvūnai išsirtuliavo iš seniau gyvenusių gyvūnų. Pastarieji, iš savo pusės, išsirtuliavo iš dar seniau gyvenusių gyvūnų, etc. Žodžiu sakant, visi egzistuojantys gyvūnai, neišskiriant nė žmogaus, išsirtuliavo iš prototipo viencėlinio gyvūno, kuris gyveno daug milijonų metų atgal. Prieš Darvino laikus išsirtuliavimo gyvūnų teorijos buvo atstovaujamos. Bet patvirtinimui tų teorijų truko faktų. Todėl jos ir liko atmestos. Tik Darvinui pasisekė surasti tą mechanizmą, kuris keičia vienas veisles į kitas. Svarbiausiu to mechanizmo faktoriumi čia, kaip jau matėme, gamtiškas parinkimas. Be

gamtiško parinkimo yra dar ir kitų faktorių, kurie veislių išsirtuliavime yra šio-kin ar tokia rolė. Tokiais faktoriais yra izoliacija (atskyrimas), lytiškas pasirinkimas, variacija (įvairumas), etc. Vienok, gamtiškas parinkimas yra svarbiausias būdavotojas, kuris iš duotos medžiagos sudaro tas įvairias gyvybės formas, kurios egzistuoja arba egzistavo ant žemės.

Vadinasi Darvinizmas yra priežastiniai-mechaniška teorija, kuri aiškina, jogei visos gyvūnų ir augmenų veislės išsirtuliavo iš prototipės gyvybės ačių gamtiškam parinkimui. Prie to tai ir susiveda Darvino mokslas.

— K. Augustinavičius.

MOTERŲ ROJUS KRIKŠČIONIŠKA ME PASAULYJE

Iš V. M. Doroševičiaus.

POPIEŽIUS

(Tęsa)

Daugiau Vatikano paslapčių nebegalima sužinoti.

Dešimtojo valandų rytą, atvažiuoja popiežiaus karietos. Jos važiuoja sargai kamergeriai.

Kamergierių karietą galima pažinti pagal langus. Jie yra pusiau užleisti.

Vatikano gvardija, kuri yra apsirengusi viduramžių rubais, kaip tik pamato prisiartinančią karietą, tuoj atiduoda garbę.

Karieta įvažiuoja į vidurį durų — „Švento Damasko“ durų, ir kamergeriai eina į popiežiaus pakojus, kurie randasi ant antrų lubų.

Kamergeriai neturi tiesos peržengti slenkščio to kambario, kurio jis yra paskirtas sargui.

Vaikščioti po visas sales ir visuomet, — išimant popiežiaus privatinius pakojus, — gali tik vienas žmogus, — slaplas kamergieris.

Į privatinius popiežiaus kambarius eina tik tada, kada šaukiama skambučiu.

Popiežius nemėgsta pasirodyti nė vienant, kuomet nesveikauja. Tuosyk jį gali matyti tik du žmogus: daktaras ir kamerdinierius.

Daktaras jau dešimtis metų, kaip atskatinėja į visus klausimus viena ir ta pati fraza.

Kamerdinierius tikrai žuvis.

Ryme yra labai prasiplatinusi legenda:

Kad popiežiaus sostą jau užėmęs trečias Leonas XIII.

Kad Leonas XIII jau senai esąs miręs. Bet kadangi kardinolai negali išsiriinkti kito popiežiaus, tai jie ir valdo Leono XIII vardą.

Girdi, Leonas XIII liko paslaptiškai palaidotas, o jo vietą užėmęs labai panašus

į jį senis. Trečiaus ir tas senis miręs, o jo vietą užėmęs trečias senis.

Legenda, suprantama, neteisinga. Bet joje, gali būti, yra ne ne be pamato viena fraza:

— Kardinolai valdo bažnyčią Leono XIII vardu.

Nuo Leono XIII, gali būti, liko tik vardas.

Sunku, žinoma, sužinoti, kokiamė stovyj dabartinės randasi popiežius.

Bet iš nekurių žinių galima apie tai spręsti.

Vos porą metų atgal Vatikano žurnalai bepaliovos rašydavo, ką pasakė popiežius tame ar kitame atsilikime.

Tuose pasakymuose popiežius būvo piešiamas geru seniu, su šypsą ant veido.

Prūmdamas vyskopus, kurie suvažiuo iš viso pasaulio, jis, pasakė:

— Štai mes galime, neįsčidami iš mūsų Vatikano, padaryti kelionę apie pasaulį.

Ir išklauses vyskupo pranešimą apie katalikų bažnyčias Afrikoj, jis kreipėsi į kitą:

— Dabar padarysime kelionę, nesibijodami audrų, į Ameriką. Įvežkite mus į jūsų šalį.

Atskaitų apie tokius pasikalbėjimus žurnalai daugiau nebetalpina.

Galima daleisti, kad nebėjykyksta ir tie pasikalbėjimai.

Vatikanas, liuosai perduodantis „urbī et orbī“ kiekvieną popiežiaus žodį, dalinasi tomis žiniomis vis šykščiau ir šykščiau.

Žinios apie popiežių arba labai trumpos:

— Popiežius apsišarojo, sužinojęs apie perskrytį projektą Italijoj.

Arba labai abejotinos, kaip tai palyginimas karaliaus Aleksandro su imperato-

riu Kommodu.

Egzistuoja du popiežiu.

Vienas, dėl kurio nėra laiko.

Jis atsižymi nepaprasta sveikata. Jis nuo pat ryto, labai ankstybo ryto, iki 9 val. vakaro užimtas visokiais reikalais, žino viską ir atsiliepia į kiekvieną atsitikimą pasaulyje. Jo balsas skamba taip, kad kuomet jis duoda palaiminimą, -- 91 metų senio balsas pripildo didžiausią pasaulį šv. Petro bažnyčią.

Tai -- "legendariškas popiežius."

Ir tie, kuriems prišėjo būti šv. Petro bažnyčioje laike jubilėjaus, kuomet popiežius davė palaiminimą, žino, kiek toje legendoj lakios fantazijos.

Kitas popiežius, ne "fenomenas," kaip legendose, bet 91 metų senis.

Jis labai greit pagauna šaltį, ir kuomet pas jį atsiranda slogos, bijomasi už jo gyvastį.

Tas popiežius, mažas, dar mažytis, sudžiuvęs, susikuprenęs senukas. Balti drabužiai dar labiau pabrėžia jo veido ir rankų vaškinę geltonumą.

Paveiksluose jo akys maliavojamos "žvaliomis" ir "veriančiomis." Bet tai tik dirbtinumas, ir labai blogai vykęs dirbtinumas.

Popiežių pieša ne kitaip, kaip tik su šypsa ant veido, bet tai "senatvės šypsa." Juo labiau žmogus artinasi prie užgrabinio pasaulio, tuo daugiau jis juokiasi. Lyg iš gyvenimo. Net kaukolė kvatoja. Senio bedantė burnoj atsiranda raukšlės, panašios į gerą biskutį pajuokiančią šypsa. Tai jau nekontroliuojama šypsa.

Išvydus popiežių, staigu jus apima baimė.

Jums rodosi, kad ant sosto sėdi baltai aprėdytas nabašninkas.

Tai pirmos minutės įspudžiai.

Paskui jus patėmijate, kaip dreba jo lupos. Tai gyvybės ženklas.

Kuomet popiežiui persistato maldininkai, atvykusieji pasiklonioti šventam tėvui

ir atvežusieji "šv. Petro duonę" ant sosto sėdinčio popiežiaus platus balti drabužiai užtaisyti taip, jog rodosi, kad jis klupoja.

Tuo paslepama ir ugis, ir tai, kaip laikas sukupreno šventąjį tėvą.

Prieš maldininkus -- klupančią ant kelių, susilenkęs senis. Drebanči žemuminoji lupa turi pavidalą, lyg popiežius šnabždomis meldžiasi.

Ir maldininkai, pergyvenantys laike priėmimo nepaprastą nerimavimą, pasakojo paskui apie vieną didžiausių minučių jų gyvenime:

As mačiau (tai sako tankiausia ji) popiežių. Jis klupojo ant kelių ir meldėsi už griešną pasaulį.

Tokią jau maldingą išvaizdą popiežius turi, kuomet jį neša šv. Petro bažnyčioje.

Popiežius nebegali rašyti ir nieko nešaukti.

Savo lotiniškas eiles jis pirma sustato mintyse, o paskui diktuoja jas po 10-20 eilučių.

Tie atsakymai, su kuriais jis kreipiasi į maldininkus, ir kuriuos tankiausia skaito prie sosto sėdintis kardinolas, yra rašomi sekretoriais. Juos pertaiso kardinolai, o paskui skaito popiežiui, kuris nurodo kas reikia palikti, o kas ištaisyti.

Kuomet popiežiui reikia parašyti savo vardas, jam atneša tam tikrą medinį prietaisą, ant kurio jis padeda savo ranką. Prietaisas nedaleidžia krutėti rankai, ir popiežius drebančiais pirštais parašo raidės savo vardo.

Raidės, žinoma, neturi nieko bendra su tomis raidėmis, kurias rašydavo kardinolas Giacomo Pecci. Tuosyk jo rankraštis buvo gražus, lyg atspausdintas.

Laiką priėmimo maldininkų popiežius laiko rankas ant sosto paramų. Tuo būdu nepastebiančia jų drebėjimas.

Kada popiežius tiesia savo malonią ranką link tų brangenybių, meno tvarinių, kuriuos atneša jam maldininkai, link aukso ir bankinių biletų, kurie yra skiriami, kai-

po šv. Petro duoniai, — tuosyk rankos drebėjimas yra žymiai pastebiamas.

Ir susigraudinę maldininkai ir maldininkės visą savo gyvenimą atsimena:

— Musų dovana liko maloniai priimta, švento tėvo rankos drebėjo iš džiaugsmo, kuomet jis palietė musų dovanas, o veidas išreiškė kokią tai nepaprastą šypsą.

Taip jau aprašė tuos priimimus ir Vatikano laikraščiai. Ant galo jie butinai pridėdą kaip tai keistai skambančią frazę:

— Vakarykščias priimimas davė puikių rezultatų. Surinkta „šv. Petro duonių“ tiek ir tiek desėtkų tukstančių frankų. Vadinas, ant tiek ir tiek tukstančių daugiau negu pereitą metą.

Tie priimimai, kurie papildo „šv. Petro kasą“, labai nuvargina popiežių.

Bet jie yra reikalingi, nes Vatikano dalykai visuomet ir chroniškai yra blogi.

Užsibaigus priimimui labai tankiai specialės audencijos nebeįvyksta.

Popiežius netenka sąmonės.

Profesoriui Lapponi, — popiežius nemėgsta vaistų, — prišėina padėti nemažai vargo, kol jis priverčia savo pacientą priimti kelis lašus vaistų. Jam trinama rankos ir kojos, kad atgaivinus.

Privatiškai popiežiaus kambariai nedideli. Nedidelis miegamasis (kambaris). Prie lovos kabo paveikslas — Madonos. Du krėslai, dvi sėdynės ir rašomas staliukas. Popiežius valgo pietus bibliotekoje.

Šalje randasi kapela.

Kada popiežius atsibunda, jis tuoj pašaukia savo kamerdinierių, kuris pagelbsti jam apsirengti. Paskui jis eina mišių laikyti.

Seniau mišių išklausyti buvo kviečiama Vatikano „juodoji“ didžiūmenė.

Pastaruoju laiku nieko nebeįleidžiama. Net popiežiaus giminėms yra užgintas kelias.

Galima dasiprotėti, ant kiek yra popiežius silpnas, ir kaip jam sunku atlaikyti net trumpas mišias. Bet matyti, —

to niekas nemato, apart amžinai tylinčio kamerdinieriaus Cendros.

Septynioše popiežiui nešama pusryčiai. Pietas, šokoladas, du minkštai išvirtu kiaušinių, duona ir sviestas. Popiežius „paliečia“ tai, kas jam patinka.

Butent „paliečia“, nes jis beveik nieko nevalgo.

Pietų irgi jis beveik nepaliečia.

Prisiėjo įtaisyti visą kaloniferų sistemą, kad tuo būdu palaikys popiežiaus kambariuose tam tikrą temperatūrą. Ir dabar iš tos „oranžerijos“ popiežius išcina retai.

Jis labai mėgdavo pasivažinėti po Vatikano sodus.

Mėgo matyti Rymo panoramą, kuri skleidavosi prieš akis. Mėgdavo glostyti namines gazdėles, kurios bėginėja apie groto, lyginai tokio pat groto, kokis randasi Lurde. Įdomavo savo ūke. Popiežiaus soduose auga vynuogės. Iš jų kas metas padaroma 3,000 litrų vyno. Tą vyną popiežius siunčia, kaip dovaną, tik „išrinkticsiems.“ Toliai parodo popiežiaus maloniją ir prielankumą.

Bet dabar popiežius nebesivažinėja.

Menkiausia oro permaina yra pavojinga 94 metų seniui.

Taip, — paimkime Vatikano palyginimą, — „merdėja tas žibintuvas, kurianč beliko vos keli lašai alyvos.“

Tokis tai popiežius, ne „legendų popiežius“ — apie kurio egzistavimą skleidžia pasakas Vatikanas, — bet tas tikrasis, „realis“ popiežius, „kurio vardu yra valdomas katalikiškas pasaulis.“

II

Kuomet vasario 20 d., 1878 m. konklavos rinkimui pakrypo į kardinolo Giacomo Pecci pusę, jis su asanomis akyse tarė kaimynui-kardinolui:

— Jūs norite įrinkti antrą Adrijoną V?

Popiežius Adrijonas V viešpatavo vieną mėnesį.

BALTRAMIEJAUS DIENA.

Kareivis, kuris turi kaktoj dievomuką, yra kurstomas minyko skersti protestonus. Gi minykška bando sulaikyti jį.

(Paveikslą piešė John Everett Millais).

Balandžio 28 d., 1903 m. popiežius Leonas XII, apart savo syarbiausios ir nepagydomos ligos, 94 metų, kankinamas „amžiaus liga“, pamėgimu jubilėjų, apvaisčiojo dar vieną jubilėjų.

Toj dienoj jis:

— Anos Petri superavit,

“Perviršijo Petro metus.”

Apaštalas Petras, pagal padavimus, išbavo bažnyčios galva 25 metus, 2 mėnesių ir 8 dienas.

Tris iš popiežių viešpatavo po vieną mėnesį, o šeši ket po trumpesnį laiką. Vienas popiežius, Bonifacas XI, viešpatavo 15 dienų. O šventasis Etjėnas išbuvo popiežiu tik 3 dienas.

Leonas XIII ir jo pirmtakunas Pius IX išbuvo popiežiais ilgiau negu šv. Petras.

Vatikanas negeidžia popiežiui ilgo amžiaus.

Pirma pačioj iššventinimo formuloj, kalbamoj laike popiežiaus karunacijos, talpinosi linkėjimas ir pranašystė.

— Non videbis annos Petri,

“Tu nesulauksi Petro amžiaus.”

Tik popiežius Benediktas XIV išmetė iš pašventinimo ceremonijų tą frazą.

Kardinolai,—o tarp jų “papabili,” ty. turintys šansų likti popiežiu, — estī tokio amžiaus, kada nebėra laiko ilgiau laukti.

Ir perdaug ilgas “pontifikatas” sugriūna garbės trokštančiųjų viltis.

Besitęsiant ilgam “pontifikatui” Vatikanė nėra jokio “judėjimo.”

Visas geriausias, garbingiausias ir pelningiausias vietas užima popiežiaus giminičiai.

Giminės “papabilių” laukia, gyvena “pauksinyj,” sėsta, nustoja vilties.

Ilgas “pontifikatas” niekam nepatinka, apart popiežiaus giminių.

Tokis apsišreikšimas pagimdė daug legendų, kurios susidėjo apie Vatikaną. Legendas apie popiežius, kuriuos būk senovės laikuose nužudydavo, jeigu jie perdaug il-

gai gyvendavo. Kiek tose legendose tiesos, — žino, suprantama, tik Vakitano archyvai.

Leonas XIII ne tik seniausias iš popiežių, — jis taipgi seniausias iš kardinolų. Ir vienintėlis Rymo-katalikų vyskupas, kurį iššventino popiežius Grigorius XVIII.

Kalbama, kad popiežius Pius IX, šventindamas jį į kardinolus, išpranašavęs jam popiežystę.

Po iškilmingos formulos:

—Accipē galerum rubrum.

Jis pasakė naujam kardinolui:

—Jusų ypatoj sveikinu businą popiežių.

Nežiurint to, į popiežius Leonas XIII liko išrinktas su dideliu vargu.

Kaipo seniausias iš kardinolų Giacomo Pecci, buvo kardinolų kamergeriu prie popiežiaus Piaus IX.

Kada popiežius numirė, “kardinolo-kamergerio” buvo pareiga susaukti konklavą, kuri turėjo išrinkti jį popiežiu.

Jis turėjo du stiprius konkurentus: kardinolą Billio, kurį rėmė konservatyvė Vatikano partija ir Italijos kardinolai, — ir kardinolą Frankį, kurį rėmė “svetimžemiai kardinolai.”

Ir vienas ir kitas turėjo bendrą nedaugumą.

Ir vienas ir kitas atsižymėjo savo sveikumu ir buvo sulyginamai jauni.

Ir vienas ir kitas žadėjo “ilgą pontifikatą.”

Ir vienas ir kitas, patapę popiežiu, grąsino sugriauti senių-kardinolų plėnus — likti popiežiais.

Ir vienam ir kitam viešpataujant nebuvo vilties kardinolams sulaukti kitos konklavos.

Liosas puolė ant 70 metų senio kardinolo Giacomo Pecci.

Prieš konklavą kardinolai Barcolini, Piero ir Nika nuvyko pas kardinolą Pecci ir pasiūlė jam pontifikatą. Bet tas “griežtai” atsisakė.

—Aš neēsu nē uztēktinai autoritetin-gas nē uztēktinai šventas, kad galēčiau už-
imti tokią svarbią vietą. O svarbiausia, aš
nebeturiu spēkų. Aš senas, silpnas ir ne-
sveikas.

Bartolini, Piero ir Nika prikalbinėjo.

Kardinolas Pecci valandėlę pamastė ir
dar "griežčiau atsisakė."

—Ne. Prie tokių sukdų aplinkybių,
kokiose dabar randasi bažnyčia, aš negalū
priimti "pontifikato!" Tai mane į grabą
įvartytų. Aš liguistas senis, aš ką tik kvė-
puoju.

Kardinolo Pecci šeimyna tik ir kalbė-
jo:

—Dėdė Giacomo darosi labai-labai silp-
nas. Jis sensta nepaprastai greit.

"Juodos didumenės" palociuose svar-
biausia pasikalbėjimų tema buvo:

—Kardinolas Pecci nepaprastai blogas
sveikatos stovis!

Prie tokių apystovų liko išrinktas po-
piežius Leonas XIII.

Pirmame balsavime balsai pasidalino.

Balsuojant antra kartą kardinolas Pec-
ci gavo 42 balsu iš 60.

Kardinolas Pecci apsiašarojo ir apskel-
bė, kad jis:

—Nusilenkia prieš Dievo valią.

O kardinolams sveikinant jis lyg išme-
tinėdamas lingavo galva ir kalbėjo:

—Jūs norėjote turėti ant popiežiaus
sosto antrąjį Adriauną V! Jūs norėjote tu-
rėti antrąjį Adriauną V!

Jeigu pas kardinolus išlikusių buvo to-
kis noras, ir jeigu sveikatos klausimas lo-
šė didelę, ir būtent tokią rolę popiežiaus
rinkime, tai "bažnyčios kunigaikščiai" iš-
leido iš galvos tik vieną dalyką. Bet pa-
matinį ir svarbiausį.

Kardinolo Giacomo Pecci begalinį ne-
pasitikėjimą.

Popiežius Leonas XIII nemegsta gydy-
tis ir nuolat juokiasi iš daktaro, — jis die-
na iš dienos laukia mirties.

Visą laiką jis ucnustoja kas dieną kar-

toti:

—Dabar jau greit, greit!..

Ir tik retkarčiais išsprusta tokios fra-
zės, kokią jis pasakė laike savo 25 metų
jubilėjaus:

—Kuomet mes apvaikščiosime mūsų
30 metų jubilėjų...

Bet tankiausiai iš jį girdima apie mir-
ties prisiartinimą...

Kuomet penki metai atgal, 89 metų
popiežius, pernešė sunkią operaciją, ir po
išgijimui buvo išneštas į Vatikano sodus,

— jis, šypsodamos, kreipėsi į susirinkusį
aplink jį "garbingą gvardiją," "ploščiaus
ir kardo kavalierius," paprastus ir "slap-
tus" kamergerios:

—Šį kartą aš turėjau mirtį. Bet vleš-
pats dar to nenorėjo. Vienok dabar nėra
abejonės, kad mano gyvedimo paskutinė
valanda nebetoli. Ir greit aš apkrausiu
darbais savo įpėdinį.

Vatikane ir "juodosios diduomenės"
palociuose popiežių Leoną XIII vadino
"žmogų, kuris ilgai kalba apie mirtį."

Pirmas dalykas, ką padarė Leonas
XIII užėmęs popiežiaus sostą, — tai išdir-
bo tvarką atėinančiai konklavai.

—Jinai nebetoli!

Ir nuo to laiko "perviršijo Petro die-
nas."

Popiežius pergyveno šimtą keturias
dešimtis penkis kardinolus.

Jų tarpe didelė didžiūma buvo "pala-
bibili."

Ir visus tuos kardinolus, ant popie-
žiaus sosto Leonas XIII palaimino ir pa-
siuntė į aną pasaulį, suteikdamas jiems
paskutinį nuodėmių atleidimą, — ir articu-
lo mostis.

Rymo bažnyčia turi išviso 70 kardino-
lų.

Popiežius Leonas XIII iššventė 144 kar-
dinolus.

Laike jo pontifikato "šventoji kolegii-
ja" atšinaujino du sykiu.

Ir popiežius galėjo su šypsą pasakyti,

kaip jis ir padarė, "šventajai kolegijai."

—Non vos ne elegisti, sed ego elegi vos!

"Ne jus mane išrinkote, bet aš jus išrinkau."

Taip ilgas pontifikatas sulaužė pamatinį "bažnyčios respublikos" įstatymą, kur popiežius yra "asmuo, išrinktas kardinolais."

Du kartu persimainė "šventoji kolegija," — ir popiežius jau nebėra "išrinktas asmuo."

Tarp kardinolų pasiliko tik vienu vienas, iššvęstas ne popiežiaus Leonu XIII, — kardinolas Stephano.

Ji pašventė popiežius Pius IX.

Kaip seniausias kardinolų, jis — "kardinolas-kamergeris." Į jo pareigas įneis sušaukti ir paręngti konklavą.

1878 m. kardinolas Stephano labiausiai priešinosi išrinkimui į popiežius kardinolo Giacomo Pecci.

Laikinį bažnyčios valdymą popiežius Leonas XIII perduos į rankas savo seniausio, aršiausio ir nuolatinio priešo.

Kardinolas Stephano organizuos rinkimus ir, žinoma, darys viską, kad išrinktų popiežių, kuris būtų pilnas kontrastos Leonui XIII.

Tam ir slėpiasi svarbiausias pavojus kardinolui Rampolla, kuris skaitosi "atter ego" popiežiaus Leono XIII.

O pasiekti to, kad popiežiu būtų išrinktas priešingų Leono XIII pažvalgų žmogus, nėra sunku.

Ilgas viešpatavimas popiežiaus Leono XIII džiugina ypač, apart Vatikano. Jo viešpatavimas skaitosi visur, apart Vatikano, pasekmingu.

Galima išsireikšti taip:

Popiežius Leonas XIII turi savo pusę viso pasaulio simpatijas. Jam nesimpatizuoja tik mažas kampelis. Tame kampelyje randasi Vatikanas.

Vatikanas apskelbia Leono XIII pontifikatą šiaip:

—Tai buvo popiežiaus išaugstinimas, bet puolimas katalikybės.

Kada iškilminguose atsitikimuose pasirodo popiežius, įsitikimingi sutinka jį šauksmais:

—Evviva papa il re!

"Tegul gyvuoja popiežius karalius."

Popiežiaus asmenį esti dviejų valdžių reprezentuotojas.

Valdonas, svietiško ir dvasiško. Monarchas ir "Kristaus įpėdinis."

Popiežiaus "viešpatija" nuo 1870 m. susideda iš vieno namų ir sodo. Tiesa, tie namai — Vatikanas. Tiesa, prie jo priklauso šv. Petro bažnyčia. O Vatikano sodai — didžiausias dvaras. Bet visgi tai tik "namai ir sodas." Apart namų ir sodo, popiežiui priklauso katedra San-Giovanno in Laterano, — "visų bažnyčių galva ir motina." Tai ir visa popiežiaus-monarcho "viešpatija."

Kaip dvasiško valdovo, — "jo valstybėj niekuomet nenusileidžia saulė."

Monarcho Leono XII viešpatavimas buvo puikiausias.

Jis priėmė nuo "didžiojo, bet pergalėto" Piuso IX suirusi sostą. Kada "suvienyta Italija, pergalėjo popiežių, jis liko nebe monarchu, bet "Vatikano nelaisviu." Beveik, niekas Europoj nebepripažino jį monarchu. Nė viena valstyja nebesiuntė pasiuntinių į Vatikaną.

Leono XIII 25 metų pontifikatas — cilė diplomatinių pergalių. Apie popiežiaus dvarą spiečiasi pasiuntinystės. Didžiama valstijų turi ten specialius pasiuntinius. Daroma visokios sutartys. šv. Damasko dvarą aplanko karunos nešėtojai, kurie daro popiežiui vizitus. Austrijos karalius, katalikas, pirma turi aplankyti popiežių, o tik paskui Italijos karalių. To Vatikanas reikalauja. Anglijos karalius, "protestonų ir popiežiaus priešų šalies valdonas" aplanko popiežių monarchą. Ryso gatvėmis jis važiuoja be jokių iškilnių. Bet nespėja jis įvažiuoti į popiežiaus

valstiją, kaip ji patinkama su didžiausiu puošnumu. Edvarda VII sutinka su karališkomis iškilmėmis. Popiežius priima jį, kaip monarchas monarchą. Jiedu kalbasi, sėdėdami ant sostų po baldachimu. Vokiečių imperatorius, nenorėdamas užpikinti šeimyninkų-italų, su didžiausiomis iškilmėmis aplanko Vatikaną.

Palyginkite du paveikslus.

Miršta popiežius Pius IX. Sostą užima Leonas XIII. Ministris Krispi per policiją praneša Vatikanui, kad "jeigu nebus oficialiai pranešta apie įvykstančias, sulig gandy, Vatikanė iškilmes, tai nebus paskirta policijos ir kareivių pridabojimui tvarkos."

Sunkiai suserga popiežius Leonas XIII, ir Italijos karalius, cina gandai, mano atidėti savo kelionę į Paryžių, jei liga užsi-
baigtų mirtin.

Kaipo monarchas, popiežius laike savo "ilgo pontifikato pasiekę nepaprastos augštumos."

Ilgas pontifikatas, — kaip, kalbama Ryme, — paausins popiešiaus sostą.

Leonas XII, kuris užėmė "vienatvę" esantį sostą, palieka savo įpėdiniui puikiausią padėjimą tarp "kitų valstijų."

Bet popiežiaus valdžia — dvasiška valdžia. Jos svarbiausias pamatas, — ne draugiški su kitomis valstijomis atsinešiniai, bet valdymas žmonių.

Rymo bažnyčia turi net formą, kurią mėgsta kartoti ginčijose:

— Valdžia praeina, — bažnyčia pasilieka.

Laikė Leonas XIII "ilgo pontifikato" prisiėjo katalikybės pergyventi daug sunkių smugių.

"Vyrsenioji bažnyčios duktė" — Francija, išvijo kongregaciją. Ir tai iššaukia tik mažą neramumą, o ne visuotiną žmonių pasipriešinimą. Tai čia, tai ten ištinkama betvarkė. Bet šalis, bet žmonės pasilieka ramiais.

Francija jau atsikratė nuo kataliky-

bės.

"Ištikimiausi bažnyčios duktė" — Ispanija. Ispanijoje, kas laim galėtų tikėti, pačioje Ispanijoje! — kunigas, bijosi pasirodyti gatvėj ir turi persirėdyti į civilius rūbus. Bijosi ko? Žmonių. Procesijas prisiema saugoti kareiviais. Nuo ko? Nuo žmonių.

"Artimiausi bažnyčios duktė" — Italija. Laikė didžiausių procesijų kuo prisi-pildo bažnyčios? Motėrimis. Kas lanko anti-klerikaliskās demonstracijas? Ką tik ne visi miesto gyventojai.

Lotiniška "viera" nuslojo lotiniškų šalių.

Ji nuslojo svarbiausio, — viršenybės ant žmonių. Taip "dalykams stovint, geri santykiai su valstijomis tarnauja menku suraminimu. Pati katalikų bažnyčia sako, kad valdžios "pračina" ir kėičiasi.

Jei tik Francijos valdžia būtų nutarusi išvyti kongregaciją, tai būtų tik pusė bėdos. Bet bėda tame, kad žmonės neprotetuoja prieš tai.

Menka pagnota, jei Ispanijos karalius savo locna ranka rašo popiežiui laiškus ir pasveikintinius, kuomet visoje šalyje šaukiama anti-klerikaliski susirinkimai.

Labai puikiai, kad Italijos karalius kas valandą klausia apie popiežiaus sveikatos padėjimą. Bet kiekviena demonstracija užsibaigia šauksmais:

— Šalia, sušlonai!

Katalikybės namo fondamentas griūna. Tuo tarpu dvasiškija rupinasi jo stogu.

Vatikanas prineša popiežiui Leonui XIII perdidele garbės troškimą. Esą jis daugiau rupinasi savim negut bažnyčios reikalais. Todek ir bažnyčia susilpnėjo.

— Šventas tėvas isakė surinkti viską, kas buvo rašyta laikraščiuose apie jo jubilėjų. Jis laimui mėgdavo, kada kardinolas Rampolla skaitydavo tuos aprašymus.

Tas pranešimas Osservatore Romano skaitosi Vatikanu be didelio smagumo, jei

dešimtim eilučių žemiau išspausdinta telegrama:

“Francijoje nutarta, galutinai atimti apšvietos darbą iš dvasiškosios rankų”

Kas tame katalikybės puolime yra daugiau kaltas — ar popiežius Leonas XII ar laiko dvasia — sunku pasakyti.

Katalikiškose šalyse popiežiui Leonui XIII prisiėjo susidurti su tokiu priešu, ko kio nežinojo jo pirmtakui, Socializmu.

Ant Vatikano vėliuko pasirodė naujas devizas:

—Kova su socializmu.

Stojo akis į akį du priešu: senas mūžinas, užgrudytas kovoj — katalikybė ir naujas — socializmas.

Kokios jų spėkos?

Žurnalai rašė apie socializmą.

—Tai jaunas Dovidas, kuris stojo kovon su Galiotu.

Iš savo pusės, katalikai sakė:

—Atsiminkite geriau Avesolomo istoriją.

Leonas XII nusprendė užgniaužti naują judėjimą.

Vatikanas, konservatyvis Vatikanas susiraukė.

—Ne mūsų dalykas kištis į ekonomines reformas.

Popiežius, paskelbė dvi encyklikas. Abiejų prasmė buvo ta pati:

Pas popiežių jieškokite išrišimo ekonominių problemų.

Jis kreipėsi ir į “ponus” ir į “darbi-

ninkus.”

Buržuazija dvasią gaudydama, skaitė popiežiaus encyklikas, bet jokių reformų neįvedė. Skaičius socialistinių draugijų augo nepaprastu greičiu, tuo tarpu katalikų socialės draugijos neturėjo jokio pasisekinio.

Konservatyvis Vatikanas triumfavo.

—Ka? Ar mes nesakėmė? Tos naujonybės tik užkenks mums.

Indomus bruožas.

Prieš ilgus pontifikatus statoma apkaltinimas:

—Popiežius, jau išrinktas seniu, o dar išviešpatavęs daug metų, ant galo, pasidaro žmogumi “senos gdynės.” Anachronizmas. Amžius pergyvena jį. Jis nebetinka naujiems laikams.

Popiežiui Leonui XIII primetama:

—Jis perdaug interesuojasi naujanybėmis.

94 metų senis pasirodo perdaug pirmievišku del “fikrosios katalikybės.”

Kaip ten nebutų, popiežiui Leonui XIII prisiėjo pergyventi du dideliu smūgiu,

Kada jis buvo kardinolu, Vatikanas nustojo svietiškos valdžios; o kada tapo popiežium, — Vatikanas pradėjo nustoti ir dvasiškos valdžios.

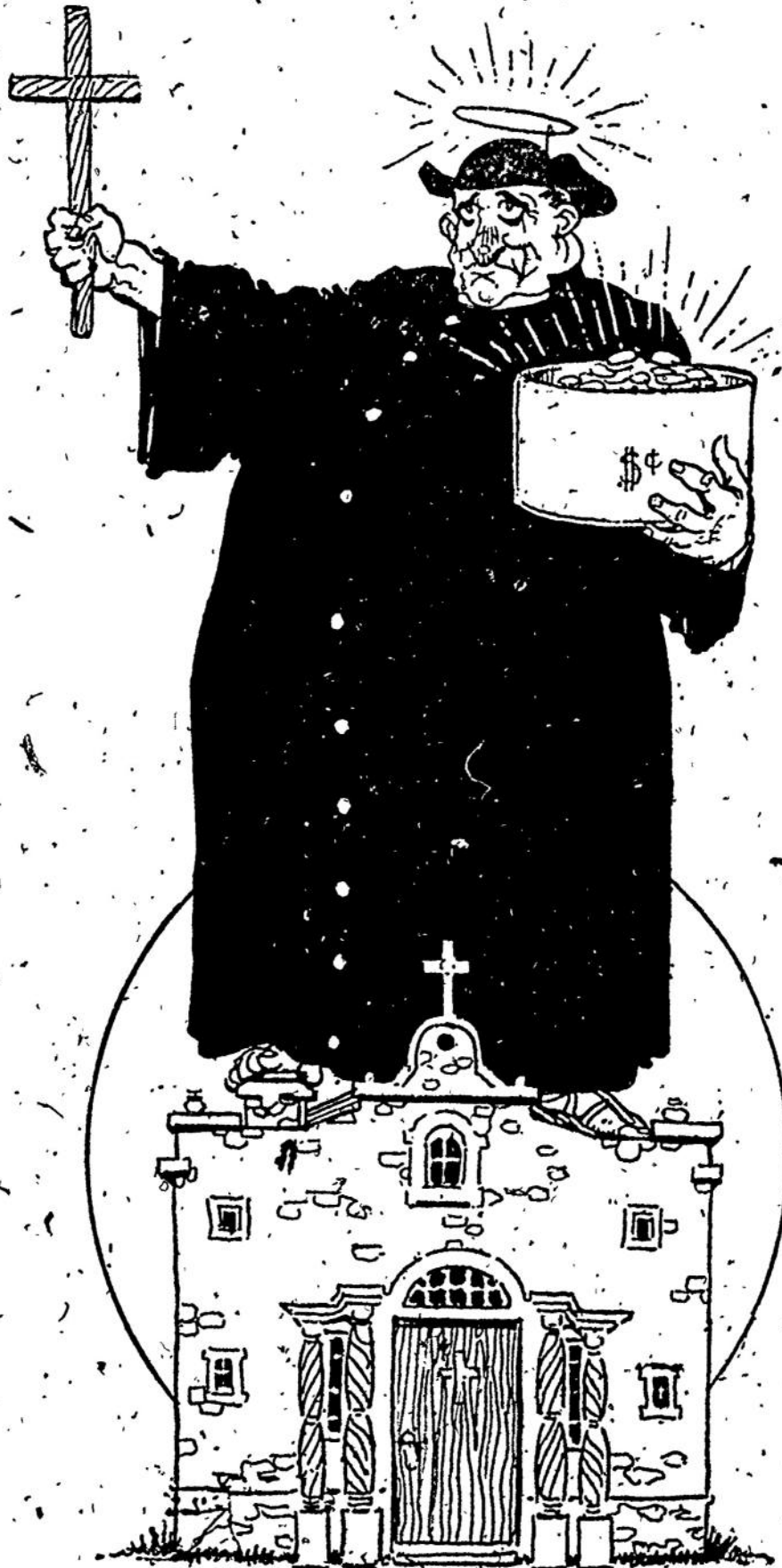
Ir istorija išriš klausimą.

—Kas buvo kaltininku?

Popiežiaus nelinkamumas, ar nelinkamumas katalikybės?

K. A.

SVENTAS BIZNIS.

MARGUMYNAI

Prieštaravimai Biblijoje

Krikščionių mokslo pagrindu yra Biblija. Tai Dievo žodis, kuriam joks krikščionis negali abejoti. Šventųjų apreiškimai, bažnyčios tėvų parėdymai, bažnyčios suvažiavimų nusprendimai yra tik papildymais ar paaiškinimais prie tikėjimo, kuriems galima tikėti, ar ne, galima pripažinti ar atmesti, kuriuos galima pildyti ar nepildyti. Bet kas yra Biblijoje, tam negalima abejoti, negalima nieko atmesti, negalima ką nors nepripažinti, ar ko nors nepildyti. Kiekvienas žodis Biblijoje yra Dievo žodis ir kiekvieno krikščionio turi būti šventai pildomas. Taip bent mokia Bažnyčia „šventoji“.

Vienok, jau nekalbant apie tai, kad Biblija — tie „Dievo įkvėpti žodžiai“ griežtai prieštarauja visokiam sveikam protui, kiekvienas Biblijos žodis, kiekvienas jos „perskyrimas“, kiekvienas paragrafas tankiai prieštarauja kitam žodžiui, „perskyrimui“ ar paragrafui.

(Čia žemiau seka keletas iš daugybės prieštaravimų Biblijoje. Čia parinkti tik prieštaravimai apie svarbiausį asmenį tikėjime — Dievą, kaip pats Dievas savo apreiškimuose žmonėms tankiai prieštarauja pats sau.

Prie krikščionių stovi sunkus uždavinys. Jis turi tikėti kiekvienam Biblijos žodžiui. O tas reiškia, kad jis turi tikėti netik viskam ką atmėta jo sveikas protas, bet ir didžiausiam misionieriui nelogiškumų ir prieštaravimų netik apie nekurius tikėjimo dalykus, bet ir apie patį Dievą. O netikėti kiekvienam žodžiui, jis negali,

nes tai reikėtų bedievybę, hereziją ir už tai jam gresia amžina bausmė — pekla. Arba gali pasirinkti kitą kelią — atmesti Bibliją, kaip rinkinį žydų pasakų ir padavimų.

Bet tuosyk jis pasloja bedieviu, atmėta visus prietarus ir pasakas, vadovaujasi vien šaltu protu ir tik tik tam, ką diktuoja jam jo sveikas protas, gyvena be baimės pakliuti į amžiną ugnį ir žino, kad jis patsau tveria gyvenimą, kad visokie blógumai ar gerumai priguli nuo jo paties ir kad jis yra viešpačiū savęs ir savo gyvenimo.

Paduodamos žemiau ištraukos yra paimitos iš lietuviškojo vertimo Biblijos — „Biblija tai, esti visas šventas Raštas Seno ir Naujo Testamento, į lietuviškąją kalbą perstatytas, iš naujo perveizdėtas ir dešimtą kartą atspausintas. Berlyne. Atspausdinta nuo Britiškosės bei svetimų žemių biblijų draugystės. 1910.“ Reikia pasakyti, kad lietuviškas vertinuis yra labai prastas ir tankiai nesuliuka su kitų biblijų tekstu. Todėl prisiėjo palikti originalę lietuviško biblijos vertimo rašybą ir kalbą. Tik keliuose atsitikimuose, kur net mintis iškreipta prisiėjo padėti kubėsę savo vertimą iš anglų teksto.

BIBLIJA APIE DIEVĄ.

I
Dievas užganėdintas savo darbu.

Ir Dievas apžvalgė visą tai, ką buvo padaręs, ir štai, buvo labai ger. (Maiž. i. 31).

Dievas neužganėdintas savo darbu.

Tai jis galėjos, jog žmonės buvo sutvėręs ant žemės ir rūpinos dėl to savo sirdije. (Maiž. vi., 6.).

II

Dievas gyvena bažnyčioj.

Ir ponas Dievas tarė jam (Sallamui): aš tavo maldą ir pakarniausius meldimus girdėjau, kaip tu manes meldeisi, ir pašventinau šius namus, kuriuos tu pabūlavojai, kad aš savo vardą čionai padėčiau amžinai; ir mano akis bei širdis bus čionai visados. (1. kor. ix, 3.)

(Žiūr. taipgi 2 nus. vii, 12, 16.)

III

Dievas negyvena bažnyčioj.

Ale Aukščiausias negyvena bažnyčio-

se, rankomis padarytose. (Darbai, vii. 48.)

Dievas gyvena šviesoje.

Kuip gyvena šviesybėje, nei vieno ne pricinamoje. (1 Tim. vi, 16.)

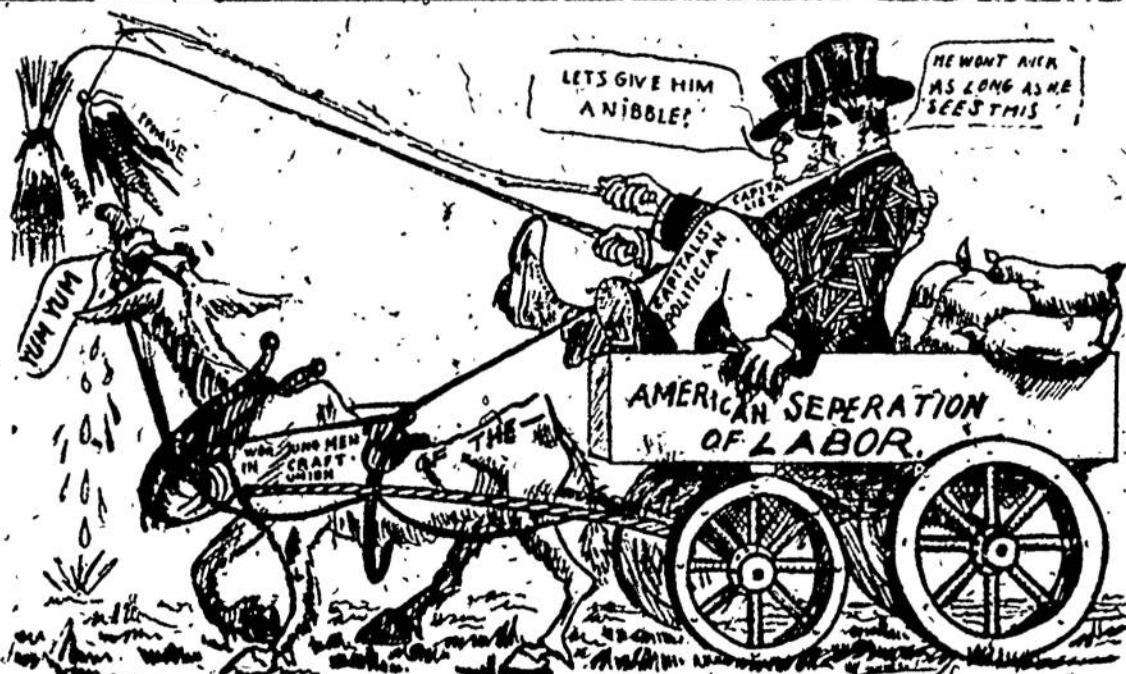
Dievas gyvena tamsoje.

Ponas Dievas kalbėjęs, kad noris tamsoje gyventi (1 Kor. viii, 12).

Jo šefra aplink jį buvo tamsi, ir juodi drumstus debesiai, kuriuose jisai buvo užslėptas. (Pš. xviii, 11).

Debesys ir tamsa yra aplink jį. (Ps. xvii, 2).

(Bus daugiau)

DŽIUGINIMAS PRIZADAIS.

Iš Woltaire'o

Baalamas.

Klaidingas pranašas, kurio asilas, sakoma, galėjęs kalbėti. Pilno proto žmonės, žinoma, nelikęs tam; nežiurint, kad tai skelbiama bažnyčioj, kur galima suciti asilus abiejų lyčių, diskutuojančius teologijos klausimus.

Almužna.

Išdalinimas savo arba kito turtų, kad palaikius dievobaimingus ir nieko nevei-

kiančius kunigus, minkykus, ir kitos rūšies tinginius, kuriems yra patogiau melstis negu dirbti.

Asilai.

Ilgaausiai gyvuliai, kantrūs ir nuolankūs, kuriuos privalo sekti visi geri krikščionys. Jienis užkraunama ant kupros sunkia našta, ir jie neša tą sunkų kryžių. Jėzus įėjo Jeruzolimān ant asilo, kuris nepriklausė jam ir tuo būdu suteikė laimigams galią joti ant kuprų savo parapijonių per amžių amžius.

Adomas.

Jis buvo pirmuoju žmogum. Dievas sutvėrė jį dideliu mulkiu, kuris, kad įtikus savo pačiam, buvo ant tiek kvailas, kad sudėdė obuolį. To obuolio nepasisekė dar suvirškinti nė jo ainiams.

Krikštas.

Butinai reikalingas sakramentas dušios išganymui. Dievas neįsileis dangun nė vieno, kurio pakaušis kudiakystėj nebuvo numazgotas šaltu vandeniu. Tas vanduo turi nepaprastą ypatybę. Jis nuplauna kudiakio baisiausius griekus, už kuriuos numirė Kristus, ir kurie liko papildyti daug tukstančių metų atgal prieš kudiakio užgimimą.

Varpai.

Triukšmingi teologiški įrankiai, kurių pareigos yra — kaip ir kunigų — bauginti ir kurtinti gyvenančius ir vėrsti numirusius "mokėti" bažnyčiai duokles. Varpai yra pavyzdingi krikščionys; visi jie yra apkrikštyti. Mes galime net tyrinti, kad jie nesutepti savo "nekaltybės" ir pasilieka čyslais. Tuo tarpu apie didžiumą krikščionių to negalima pasakyti.

Smegenys.

Geras krikščionis neprivalo turėti smegenų, arba blogiausiu atveju — juo mažiau jis turi, tuo geriau. Su pagelba išpažinčių, atlaidų ir klišorių krikščionis — tėvai gali sumažinti savo vaikų smegenis iki minimumo.

Biblija.

Dievo apreiškimo knyga, kuri talpina savyj viską, ką privado žinoti ir praktikuoti krikščionis. Paprastas žmogus negali jos skaityti, nes Dievo žodis gali užkenkti jam. Daug išmintingesnis dalykas yra palikti tą skaitymą kunigui, kurio pilvas yra užtektinai stiprus, kad suvirškinti jį. Krikščionis privalo pasitenkinti švento virškinimo produktu.

Knygos.

Bažnyčiai nėra reikalingos jokios kitos knygos, apskait kantičų. Galima pavėlyti idiotams skaityti "Kristaus pamėgdžiojimus" ir maldaknygę. Kitokios rusišios literatūra turi būti sudėginta arba sudėta į klišorius, kur ji negalėtų niekam užkenkti.

Karmelitai.

Mėnykų rusis, kuri yra apdovanojota nepaprastais talentais. Tie talentai nėra žinomi, bet jeigu žmonės labiau tikėtų, — jie apsiroikštų.

Katechizmas.

Rinkinys dievobaimingų ir butinų instrukcijų, kuriuos kunigai bando įskiepyti į vaikų prolus, kad pastarieji, paaugę, kalbėtų niekus ir klajotų visą savo gyvenimą.

Krikščionis.

Gero būdo ir paprastas žmogus; ištikimas savo kaimenės arvinas, kuris stengiasi įtikinti save, jogei jis liki į netikėtinius dalykus, apie kuriuos kalba kunigai. Jis yra įsitikinęs, kad trys X lyginasi penkiolikai, kad Dievas persimainė į žmogų, numirė ant kryžiaus, o paskui prisikėlė iš numirusių; kad kunigai negali meluoti, ir kad visi, kurie netiki kunigų pasakomis bus prakeikti ant amžių.

Debesys.

Mes galime matyti juose viską, kas mumis tik patinka, bet ypač visokių marų ženklus, kuomet kunigija yra nepatenkinta. Debesys prilįsta šventraščiui, kurio prasnę kunigai išaiškina tikintiesiems ir nesveikapročiams šimteriopu būdu.

Kodėl kai kurie įsigija kolegijos mokslą daržinėj, o tuo tarpu kiti įsigija daržinės mokslą kolegijose?

Rymo katalikai nori valdžios Rymo katalikų, per Rymo katalikus, dėl Rymo katalikų — ir jokios kitos.

Lietuvių Laisvamanių Federacijos Reikalai

Lietuvių Laisvamanių Apsigynimo Fondas.

Jau syki buvo plačiai pranešta "Kardo" apie sutvėrtą L. L. F. Aps. Fondą po kontrole L. L. Federacijos.

I L. L. Aps. Fondą jau yra suplaukę pinigų apie 500 dol. Tos aukos veik visos buvo surinktos Chiragoj ir apielinkiu miestelių per drg. Kučinskio prakalbas.

Bet pastaruoju laiku L. L. F. turėjo tiek daug įvairių "tribūnių," kad L. L. Aps. Fondas visai ištuštėjo.

Kaip daugumai yra žinoma, "Kardas" buvo valdžios sušauktas, reikėjo siųsti žmonių į Washingtoną, kad ištyrus dalyką. Žinoma, tas kainavo nemažai pinigų. "Kardo" reikalas pasisekė užbaigti pasekmingai. Dabar kitas svarbus reikalas, tai 2 kuopos, L. L. F. Cicero, Ill. byla. Cicero katalikiška miesto valdžia uždraudė laikyti prakalbas, laisvamaniams ir socialistams. Kalbėtojus ir rengėjus areštavo ir kišo į kalėjimą ir darė įvairias kliūtis, kad neleidus prakalboms įvykti.

Viena byla prieš Cicero katalikus buvo laimėta, ir manėm, kad su tuo viskas pasibaigs, tačiau Cicero miesto valdžia komanduoja "dvasiško tėvelio" vėl įsikabino mums į skvermus.

Antroji byla prieš Cicero klerikalus yra gana svarbi. Jeigu mes šią bylą pralaimėsime, tai Cicero pilnai užkariaus katalikai ir prakalbos nė socialistų, nė laisvamanių negalės įvykti. Cicero katalikai deda visas pastangas, kad neįsileidus laisvamanių ir socialistų kalbėtojų, nes jiems teisybės žodžiai baisiai skaudūs.

Jeigu L. L. F. kuopos, pavieniai nariai

ir, visi simpatizuojančios draugai neateis mums į pagelbą su aukomis. — Cicero byla turės būti pralaimėta.

Todel gi, draugai greičiaus atėjkit mums į pagelbą — aukokit kiek kas išgalite į L. L. Aps. Fondą.

Laisvė žodžio turi būti iškovota Ciceroj, katalikiški apuokai tur lipti į palėpes, nes ten jiems vieta. Žmonijos progresas šluoja šiukšles nuo žemės paviršiaus — katalikiškos šiukšlės turės būti iššluotos iš Cicero, Ill.

Todel gi, L. L. Aps. Fondas šaukiasi pagelbos į visas L. L. F. kuopas; į visus L. L. F. pavienius narius ir sykiu į visus mūsų idėjos draugus — aukų, aukų, daugiau aukų į Lietuvių Laisvamanių Apsigynimo Fondą!

Julius Mickevičius,

L. L. F. Centro Sekr.

P. S.: Aukas malonėklį siųsti "Kardo" adersu, pažymėdami, kad tos aukos turi eiti į L. L. Aps. Fondą. Aukotojų vardai bus garsinami kiekviename "Kardo" numeryje.

— J. M.

Kun. Mockaus byla ir aukos.

Kadangi gaunu gana daug laišku su įvairiais klausimais, kaslink kun. Mockaus bylos. Waterbury, Conn. — turiu tiek atsakyti; L. L. F. Centras dar tikrai nežino, kaip dalykai stovi su kun. Mockaus byla. Todelgi, draugai lūktelėkit, Centras bandys užti laikų apie tai patirti ir praneš viešai pilna dalykų stovį.

Kiek aukų yra suplaukę kun. Mockaus bylai, taipgi nėra jokios atskaitos — žinome tik tiek, kad aukas rinko Waterbury'o

komitetas, taipgi rinko ir teberenka pats kun. Moskus.

Bel Lš L. F. Centras bandis tą viską partiti ir praneš viešai per "Kardą" ir kitus darbininkiškus laikraščius.

Jeigu L. L. F. atras, kad kun. Mockaus bylai dar yra reikalinga pinigų, tad L. L. F. padaris formalį pranešimą tame reikale.

L. L. F. Centro sekretorius,
Julius Mickevičius.

ABELNA ATSKAITA L. L. F. UŽ 1918 M.
Nuo 1-mos d. Liepos iki 31 Gruodio.

Iplaukos.

Kardo prenumerata	\$22.58
Pavieniai numeriai	25.27
Agentai	113.18
Apgarsinimai	23.16
Knygos	211.33
Piknikai, Baliai ir Prakalbos	719.78
Mėnesinės mokesčiai	209.75
Senų skolų atgaula	130.21
Apsigynimo Fondo iplaukė	621.60
Skolinta ant notų nuo:	
J. Plėck	100.00
J. Jankus	100.00
S. Dąnilievičė	25.00
T. Rypkevičė	50.00
G. Kahaite	50.00
Ambrasevičė	25.00
K. Jankauskas	50.00
Stampų parduota	5.00

Viso iplaukė \$2,711.89

Išlaidos:

Spausdinimas Kardo	\$521.05
Depositas Truth Seeker už	
paveikslus	25.00
Atiduota skolos Roselando kp.	25.00
Kardo redagavimas	107.30
Paveikslai	14.41

Ofiso reikmenys	72.69
Sekretoriaus išlaidos	46.70
Renda	84.00
Atimokėta not. K. Jančiauskui	23.80
Bagočiui suderėta \$500.00,	
atimokėta	200.00
Knygų pirkti už	427.09
Moekui už prakalbas	10.00
Ofiso rakandai	86.00
Siuntimas 2-ra klesu Kardo	12.00
Komisas už apgarsinimus	2.00
Algų, ir kitokių išlaidos	230.47
Krasos ženkleliai	62.69
Expressas	22.25
Apsigynimo Fondo išmokėta	396.40

Viso išlaidų \$2,371.85

Izde lieka 343.85 |

AELNAS STOVIS L. L. F. A.
GRUODZIO 31 D. 1918 M.

Turtas:

Knygų ant rankų	\$1,115.97
Pinigių banke	348.04
Krasos viršininkui rangpin.	10.00
Depositas Truth Seeker	25.00
Mašina, rodyti paveikslus	100.00
Paveikslų ir antrašų metalas	165.37
Ofiso rakandai	77.40
Mums skolingi	36.00

Viso turto randasi \$1,872.81

Skolos:

Apsigynimo Fondo randasi	\$225.20
Mokamų notų	376.20
F. J. Bagočiui neišmokėta	300.00

Viso skolų	901.40
Grynas turtas L. L. F. A.	971.41

Viso labo \$1,872.81

Knygvedis A. Rypkevičė.

Klioštorius ir Jezuitai arba gyvenimas B. Ubrik

Barbora Ubrika

Ši knyga viena iš žingaidžiausių romanų jau visai baigiama spausdinti. Kiekvienas L. L. F. narys ją gaus dyka.

Todelgi, kiekvienai L. L. F. kuopa privalo pasidaruoti, kad pritrauktis daugiau naujų narių į savo kuopą.

Taipgi visų L. L. F. kuopų sekretoriai, iki Kovo 30 d. malonėsit pranešti kiek randasi jūsų kuopoj pilnai užsimokėjusių narių, idant Centro sekret. žinotų kiek kurių

kuopai prisiusti egzempliorių.

Julius Mickeričius,

L. L. F. Centro sekret.

L. L. F. kuopų sekretoriams.

Draugai, pasirupinkit greitu laiku prisiusti savo kuopos valdybos adresus, taipgi ir naujų kuopos narių sąrašą. Jeigu katros kuopos dar neišrinko valdybos 1919 m., tad kuopų sekretoriai privalo tuoj sušaukti

kuopos susirinkimą ir išrinkti valdybą ant šių metų.

Julius Mickevičius,
L. L. F. Centro sekret.

Laisvamaniams žintonita.

Daugelis draugų klausia manęs per laiškus, kad aš suteikčiau jiems informaciją kaip jie gali patapti L. L. F. nariais bei suorganizuoti L. L. F. kuopas. Kadangi kiekvienam atskiras atsakymėjimas užimtų per daug vietos, todėlgi, aš čia pasiūlysiu atsakyti visiems sykiu.

Kiekviename mieste bei miestelyje norint suorganizuoti L. L. F. kuopą, privalo bent vienas draugas tos kolonijos imtis už darbo, prikalbinime kitų 4 ar daugiau draugų prie L. L. F. Kaip greit rasis nemažiau 5 draugų norinčių patapti šios organizacijos nariais, taip greit privalo tuos draugus sukviesti kruvon ir išsirinkti kuopos valdybą. Kuopos valdybos skaitlius susideda iš: organizatoriaus, prot. sekret., fin. sekret., išdėininko ir knygiaus. Išrinkus valdybą, privalo nariai sumokėti po 1 dol. ir iš tų sumokėtų dolerių tuoj reikia prisiųsti į Centrą už kiekvieną narį po 75 centus, o 25 centai pasilieka kuopos kasoj.

Katros kuopos nariai nori skaityti "Kardą", tie privalo už "Kardą" užmokėti po 50 centų extra.

Kaip greit L. L. F. Centras aplaiko pinigų iš naujai susiorganizavusios kuopos, tai Centro sekretorius kuopai paskire numerį ir prisiunčia čarterį. Taipgi prisiunčia knygas dėl visų narių po vieną egzempliorių naujai išėjusių iš spaudos.

Kiek L. L. F. išleis knygų per metus, tiek jų L. L. F. nariai gaus dykai.

Jeigu kuriame mieste nėra galima suorganizuoti L. L. F. kuopos, ten norintys draugai gali įsirašyti kaip pavieniai į L. L. Federaciją.

Draugas noris patapti pavienių narių privalo prisiųsti 1 dolerį į Centrą. Centro sekretorius ir išdėininkas gavę draugo mo-

kestį formaliai priima į narių skaitlių.

Pavieniai nariai kaip ir kuopų nariai gauna L. L. F. išleistas knygas dykai. Organas, "Kardas" taipgi kainuoja tik 50c.

Jeigu kas kam dar būtų neaišku, Centro sekretorius pasistengs paaiškinti plačiau.

Julius Mickevičius,
L. L. F. Centr. Sekret.

SISKIŲ KONCERTAS.

VISOKIOS RUSIES DV

JUOKAI

Priežastis.

— Tėve, kodėl tu verti mane dainuoti, kuomet ateina Jokubas?

— Well, aš nenoriu tiesiai jam pasakyti, kad jis išeitų.

Sumanumas.

— Onukė, — tarė motiną, — "kiekvienas tavo blogas pasiėlgimas prideda man viena žilą plauką."

— "Ištikrųjų?" — tarė Onukė. — "Bet tu, tai, turbūt, nepakenčiamai blogai elgiais. Tik pažiūrėk į dėduko plaukus."

Labiau populiariškas.

— Kodėl jinaĩ visuomet vedžiojasi šuniuką su savim?

— Del išsigarsinimo. Šuniukas yra labiau populiariškas, negu ji. Jis dalyvavo keliose parodose.

Nenori pasilikti vienvėj.

— Vaikė, jeigu tu nekalbėsi pōterių, tai neisi į dangų.

— Aš nenoriu cilti į dangų — aš noriu cilti ten, kur eisi tu ir mama.

Ištesėjo savo žodį.

— Tu žadėjai daugiau negerti.

— Aš ir darau tai.

— Bet juk tu tiek jau geri kaip ir seniau.

— Tikrai taip. O tai juk nereiškia, kad aš geriu daugiau.

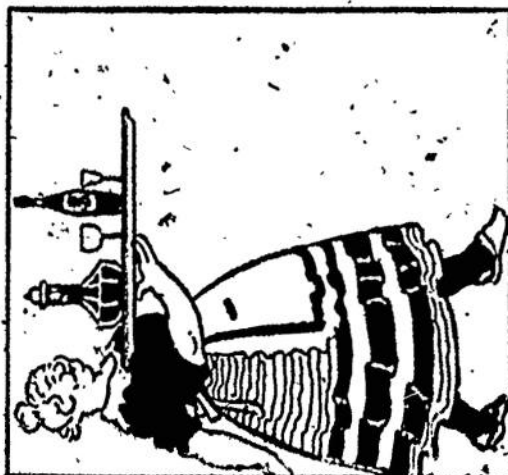
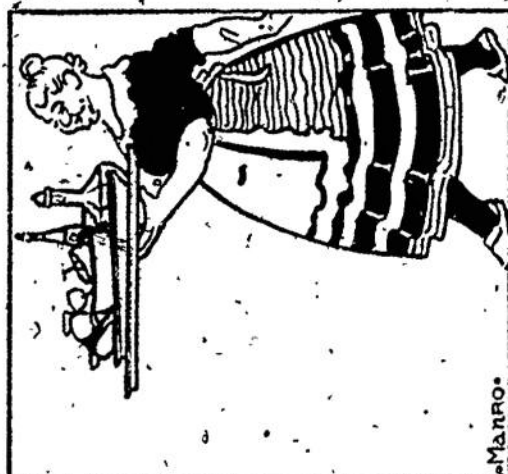
Cenzūra.

— "Žemė neužilgo kalbės į Marsą" — laikraščio straipsnio antgalvis. Jei tai ištikrųjų įvyks, tai kas nors panorės cenzuruoti jo kalbą.

Skirtingos pažvalgos.

— Tėve, tuo žmogum galima pasitikit.

— Gali būti. Bet aš norėčiau tokio žento, iš kurio galima būtų pasiskolinti.

TĖVELIUI RUOŠIAMA "KUNISKAS" MAISTAS.

Tuosyk buk motina.

Jinai buvo niebejauna, bet turtinga.
"Brangioji" — jis pradėjo, bet liko su-
slabdytas.

"Aš nūmanau, ką tu nori pasakyti, Bal-
trau, bet aš negaliu sutikti. Aš gerbiu ta-
ve, aš busiu tau sesuo."

"Aš jau turiu kešurias seseris. O gy-
venimas yra toki sunki našta! Bet, Ona,
jei tu negali būti mano pačia, tai reikšk man
motinišką meilę. Aš esu sirata."

Turtas.

— Ką jinai sako?

— Jinai sako, kad jos veidas yra tur-
tas.

— Dabartės aš suprantu, ką reiškia ne-
išvengiama nusibankrutijimas.

Be išlygų

— Kada Pranas prašė Melytės rankos, jis
prizadėjo jai duoti tris ketvirtadalius savo al-
gos.

Na, ir jinai sutiko?

— Ne. Ji reikalavo pilno pasidavimo, be
jokių išlygų.

Gerai, kad pasakei.

— Klausyk, tamsta. Žemės plotas, kuri
tamsta man pardavė, yra apsemtas van-
dens.

— Nejaugi?

— Taip. Tamsta tatau juk gerai žinai.

— Puikū, kad priminėte. Aš turėu valti
pardavimui. Mūsų galėsiva padaryti biznį.

Juodos akis.

— Sakoma, kad impulsyvio ir perdaug
drąsaus budo žmonės turi juodas akis.

— Tikra tiesa. Jeigu jie ir negimsta su
juodomis akimis, tai paskui jas gauna.

GATVĖS IR TOS GIRTOS.

Paiškinimas.

Ligonbučio lankytoja: Tie paveikslai yra artistiskai nupiešti, bet kodėl jūs piešiate tokias negražias moteris? Pasakykite man, iš kur jūs imate tuos subjektus?

Pacientas: O, dažniausia iš savo lankytojų.

Užmiršta skola.

Ka' aš sakau, aš visuomet tai ir manau. Aš pildau savo žodį.

Labai malonu tatau girdėti, Baltrau. Percitą metą jūs pasakojote puikių dalykų apie sugražinimą dešimties dolerių, kuriuos tuosyk iš manęs pasiskolinate.

Komentariai.

— Ar niekas nedavė pastabos kas dėl jūsų važiavimo automobiliu.

— Taip. Vienos pastabos susilaukiau. Bet, jina! buvo trumpa.

— Kas gi buvo pasakyta?

— Nu-gi teisėjas pasakė: "Penkias dešimtis dolerių ir iškaščiūs!"

Rekomendacija.

Tarnaitė. — Poni, gal išduositė man rekomendaciją?

Poni. — Bet kokią rekomendaciją aš galiu išduoti?

Tarnaitė. — Pārašyk, kad aš žinau jūsų šeimos, daug paslapčių.

Buk atsargus.

— Aš imsiu perskyras nuo savo pačios. Per pstaruosius šešis mėnesius jina! nepasakė man nė žadžio.

— Buk atsargus. Tu vargiai kur nors gausi kitą tokią pačią.

NAUJA GKNYA

"Kunigų-Minykų Darbai Filipinuose" —

Ši knyga yra viena iš svarbiausių laisvamaniško turinio knygų. Joks inteligentiškas darbininkas be jos apsieiti negali. Joje randasi faktai, grynai kaip auksas. Ši knyga atnot kunigo Mockaus, — "tai yra aštrus dalgis kunigams".

Lietuvių Laisvamanių Federacija išleisda ma šią knygą užtvėrė vieną iš plačiausių spragų laisvamanybės srityje. Kaina jos visai maža — tik 35 centai. Reikalaukite visi adresuodami: **"KARDAS"**, 1143 N. Paulina St., Chicago, Ill.

P.S. — Mes taipgi reikalaujame agentų visose lietuvių kolonijose, idant imtųsi platinti augščiau minėtą knygą — **"Kunigų-Minykų Darbai Filipinuose."** —Adm.

KAS TAI YRÀ RELIGIJA?

(Nauja knyga)

Šios knygos vertė yra lyginama su auksu. Jos autorius yra įžymus rašėjas — P. Popov. Šitoje knygoje yra aiškiai aprašoma apie religiją ir jos vystymąsi žmonių gyvenime. Todėlgi, mes patariam šią knygą įsigyti kiekvienam norinčiam žinoti apie religiją — **"Kas Tai Yrą Religiją"**. Knyga didelė — virš 400 puslapių. Kaina apd. \$2.00. Reikalaukite: **"KARDAS"**, 1143 N. Paulina St., Chicago, Ill.

NAUJI REVOLIUCIJOS PAVEIKSLAI

Puikus Rusijos revoliucijos paveikslai, kuriuose atvaizdinama caro nuo sostų nuvertimas ir tt. Nei viena darbininkiška šeima neprivalo atsilikti nuo papuošimo savo namo šiais gražiais darbininkiškais paveikslais. Kaina vos tik 25c. Reikalaukit tuoj: **"KARDAS"**, 1143 N. Paulina St., Chicago, Ill.

PRENUMERATORIŲ DOMAI

Draugai, katrie esat gavę laišką nuo "Kardo" adm. su paraginiu, idant atsinaujintumėt "Kardo" prenumeratą — pasiskubinkite tai padaryti. Neatsinaujinusiems "Kardo" prenumeratoros šį mėnesį "Kardas" bus sulaikytas nuo siuntinėjimo ant toliau.

Draugiškai, "Kardo" Adm.